

L'èxit escolar: Un repte a compartir

Estudi comparatiu de dos instituts del municipi de Ripollet

Alumna: Saida López Crespo

Tutora: Mercè Jariot García

Departament de Pedagogia Aplicada

Data de lliurament:14/06/13

Data de la defensa:28/06/13

Grau de Pedagogia

Índex

	Pàgina
0. Agraïments.....	1
1. Presentació del treball.....	2
2. Aproximació conceptual al fracàs escolar	3- 4
3. Perspectives analítiques del fracàs escolar	4- 7
3.1. Enfocament centrat en l'alumnat	5
3.2. Enfocament centrat en la família.....	5
3.3. Enfocament centrat en el centre escolar	6
4. Estratègies i mesures per millorar el rendiment acadèmic	8- 19
4.1. Mesures i actuacions preventives	11
• Centrades en el centre escolar	11
• Centrades en la família	15
• Centrades en la col·laboració entre la família i el centre escolar	16
• Centrades en el treball en xarxa: l'educació més enllà de l'escola	16
4.2. Actuacions desenvolupades a Catalunya per assolir l'èxit acadèmic.....	17
5. Estudi comparatiu de dos instituts del municipi de Ripollet	19-31
5.1. Metodologia emprada per la realització de l'estudi	20
5.2. Anàlisi comparatiu de la informació recollida	21
5.3. Propostes de millora per a cada centre.....	25
5.4. Valoració final de l'estudi.....	29
6. Valoració del treball	32
7. Bibliografia	33 - 34
8. Annexos	35- 50
8.1. Entrevista Institut A "Concertat"	35
8.2. Entrevista Institut B "Públic"	45

0. Agraïments

El següent treball no hagués estat possible sense la col·laboració d'un seguit de persones que m'han proporcionat la seva ajuda, els seus coneixements i experiències i alhora el seu suport per a que aquest treball finalment sortís endavant de la millor manera possible.

Primerament, vull agrair a la meva tutora Mercè Jariot la seva predisposició a ajudar-me en qualsevol moment tot proporcionant-me el suport necessari per realitzar amb èxit aquest treball. Així doncs, gràcies a les seves orientacions, comentaris i suggeriments he pogut superar els diferents entrebancs que se m'han presentat per tal de que finalment aquest projecte adoptes la direcció correcta.

També, pretenc presentar el meu més sincer agraïment als directors dels dos instituts de Ripollet ja que han mostrat un especial interès en participar i col·laborar en la realització del meu estudi.

I per acabar, no menys important ha estat la comprensió i la paciència dels meus familiars durant els transkurs d'aquest treball ja que en tot moment m'han proporcionat el suport emocional que necessitava, sobretot en els períodes on estava més estressada.

1. Presentació del treball

Aquest treball té com a tema principal el fracàs escolar en l'Etapa de Secundària Obligatòria. Actualment aquest és un fenomen que està afectant directament a gran part de l'alumnat espanyol i català. Per aquest motiu, en aquests últims anys el baix rendiment acadèmic s'ha convertit en un tema d'interès no només pels professionals de l'educació, sinó també per la societat, la qual manifesta la seva preocupació envers aquesta problemàtica. No obstant, considero que tot i ser un assumpte de rellevància té el inconvenient que entorn el propi concepte de fracàs escolar existeix una controvèrsia, la qual pot dificultar arribar a un consens a l'hora d'abordar-lo.

Com a futura pedagoga el interès per aquesta temàtica radica d'una banda, en indagar per obtenir una visió més acurada sobre les causes i els agents que intervenen en els fracassos escolars de l'alumnat tot avançant en la comprensió d'aquest fenomen, i per altra banda, en poder conèixer les principals mesures i estratègies que s'estan portant a terme dins l'estat espanyol i el territori català amb l'objectiu de millorar els rendiments acadèmics dels alumnes. Personalment, m'he sentit motivada a realitzar aquest treball ja que es tracta d'un tema d'actualitat, de gran reso tant a nivell nacional, europeu com internacional, i alhora de gran importància dins l'àmbit educatiu i social. Per tant, considero que la realitat del fracàs escolar s'ha convertit en tot un repte per la societat, i en especial pels professionals de l'educació, el qual es necessari arribar a comprendre per tal de poder actuar entre tots de manera immediata sobre les causes que el propicien.

Concretament aquest treball s'organitzarà en dos grans apartats, un primer marc teòric on es presenten per començar les diverses posicions i opinions del experts en la matèria entorn les diferents perspectives i variables d'anàlisi del fracàs escolar, i seguidament es donen a conèixer les principals actuacions tant preventives com correctives per assolir l'èxit acadèmic. Finalment, un cop es disposa de la suficient informació i es compren la realitat multidimensional del fracàs escolar es presenta un segon apartat on s'exposa un estudi sobre l'aplicació d'estratègies i mesures per millorar els rendiments acadèmics de l'alumnat de dos instituts del municipi de Ripollet.

2. Aproximació conceptual

El concepte de fracàs escolar és força ample ja que ens podem trobar amb diferents manifestacions depenent del moment on es produeixen. Tal i com s'explicita en l'informe de la OCDE (2012) sobre el fracàs escolar, una primera manifestació faria referència a l'alumnat amb baix rendiment acadèmic, el qual durant l'escolarització no assoleix un nivell de coneixements mínims. Una segona manifestació es centraria en l'alumnat que abandona o finalitza l'educació obligatòria sense la titulació corresponent. I l'última manifestació està més orientada en les conseqüències socials i laborals en l'edat adulta d'aquell alumnat que no disposa de la preparació adequada.

Concretament, el fracàs escolar manifesta els seus símptomes més freqüents en l'Educació Secundària, però verdaderament un percentatge d'aquest fracàs s'inicia a l'Educació Primària. Així doncs, tal i com afirma l'Informe de La Caixa (2010), l'alumnat que porta un retard en Primària difícilment el recupera en Secundària, i fins i tot té més possibilitats d'acumular nous retards en aquesta etapa.

L'expressió de fracàs escolar ens porta a la idea d'aquells nens i joves que no contemplen el període d'escolaritat obligatòria o no assoleixen un determinat nivell acadèmic. Així doncs, tal i com expressa UNICEF (2007) en la mesura que es diu que l'alumnat ha fracassat inevitablement això comporta una pèrdua de confiança tant d'ell respecte les seves possibilitats escolars com de la resta de persones sobre ell. D'aquesta manera, es parteix d'una concepció massa simplista i alhora amb connotacions negatives que poden influir al llarg de la vida de l'alumnat de manera negativa. Per aquest motiu, s'hauria d'intentar fugir d'aquesta etiqueta ja que acaba estigmatitzant a les persones que la reben, en aquest cas l'alumnat.

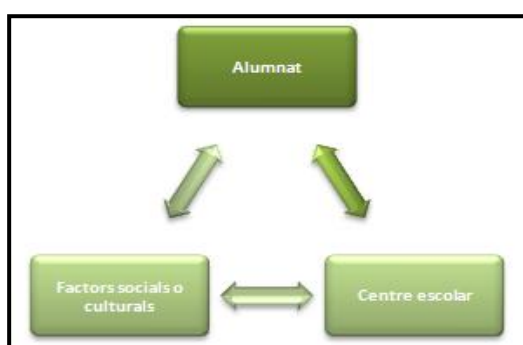
Arribat a aquest punt i un cop revisada la literatura sobre l'èxit i el fracàs escolar es podrien plantejar els següents interrogants: En realitat fracassen els alumnes? O pel contrari el fracàs de l'alumnat és el resultat de fracassos de la societat, de les institucions escolars o de les polítiques educatives?. Concretament, autors i autores especialitzades en aquesta temàtica coincideixen en que el fracàs escolar és el resultat d'un conjunt de factors que actuen de manera coordinada i produeixen finalment aquest fenomen (González i Sanz, 1998; Marchesi i Hernández, 2003; Choi i Calero, 2011). Per aquest motiu, resulta difícil acotar les responsabilitats i descobrir les lògiques que s'amaguen darrera del fracàs escolar ja que ens trobem sota realitats complexes que no depenen únicament d'una sola causa (Martínez, 2002; Guzmán, 2002; Escudero, González i Martínez, 2009; Noguera, 2011; Zyngier, 2011).

Finalment, una vegada plantejades les diverses línies de pensament dels especialistes en aquesta temàtica m'agradaria exposar breument el meu anàlisi posterior tot destacant les principals idees que he extret. Per començar, remarcar que tot i que sempre el fracàs és de l'alumnat sovint els factors que l'han provocat queden fora del seu control i responsabilitat. Per aquest motiu, el procés de lluita contra el fracàs escolar necessita d'accions per prevenir, pal·liar o solucionar el fracàs escolar les quals han de ser múltiples i coordinades. Alhora, és important que els diferents agents implicats primerament actuïn dins el seu àmbit per posteriorment coordinar la seva tasca amb la resta de professionals que també tenen un rol dins d'aquest procés. I per últim, també és indispensable reflexionar sobre altres vies d'influència que incideixen en el fracàs escolar i s'escapen de l'àmbit propi de l'acció professional.

3. Perspectives analítiques del fracàs escolar

A l'hora d'analitzar el fenomen del fracàs escolar s'ha de parar atenció a tres perspectives que segons els experts són considerades com a eixos clau d'anàlisi ja que tots ells coincideixen en la complexitat d'explicar aquest fenomen des d'un sol factor (García i Delgado, 1994; Fullana, 1998; Gil, 1999; Ramo, 2000; Sánchez, 2001; Navarro, 2001; Balzano, 2002; Del Burgo, 2002; Marchesi, 2004; Raffo, 2009; Fullan, 2010; Escudero i Martínez, 2011). Per aquest motiu, es torna clau considerar els diferents nivells i les seves corresponents variables per obtenir una interpretació més completa i ajustada del fracàs escolar, i per consegüent identificar les que realment intervenen amb l'objectiu últim d'actuar sobre elles. No obstant, dir que tot i que existeix un consens a l'hora de valorar aquestes perspectives, no hi ha unanimitat en la rellevància que exerceix cadascuna en el corresponent anàlisi del fracàs escolar. Per aquest motiu, hi ha autors i autores que posen més èmfasi a una determinada perspectiva i en canvi d'altres, tot i considerar les altres dues, centren l'atenció més en una altra. A continuació, es presenta un gràfic on es mostren les tres principals perspectives analítiques del fracàs escolar per posteriorment comentar-les més detalladament.

Gràfic 1: Perspectives analítiques del fracàs escolar (Elaboració pròpia)

3.1. Enfocament centrat en l'alumnat

Primerament, es poden centrar les causes del fracàs escolar sobre el mateix subjecte que l'està patint, és a dir, considerar al propi alumnat com a part responsable d'estar fracassant. Més concretament, respecte a aquesta perspectiva analítica es pot destacar d'una banda, la importància de disposar de coneixements previs per part de l'alumnat assegurant l'èxit de les etapes educatives anteriors (Miras, 1994; Coll 2010), i per l'altra banda la motivació i el interès respecte l'aprenentatge escolar ja que els rendiments varien en relació al grau d'interès o curiositat que s'activi en relació al nou aprenentatge (Martínez, 1986; Pérez-Rosas, 2002; Marchesi i Hernández, 2003). A més, també s'ha de parar atenció a la maduresa mental de l'alumnat per tal de saber quina pot ser la seva capacitat d'assimilació i la seva disposició a l'esforç mental que suposa afrontar un nou aprenentatge. I per últim, també s'ha de tenir present el grau d'autoestima de l'alumnat ja que aquesta és una condició fonamental per a que aquest tingui una disposició adequada que li permeti afrontar amb èxit les dificultats escolars (Martínez, 1986; Castejón i Pérez, 1998; Villaroel i Henríquez 2000; Musitu, Buelga, Lila i Cava, 2001). Per tant, les habilitats mentals, els coneixements previs, els interessos i potencialitats i l'autoestima de l'alumnat són quatre variables que no poden ser ignorades perquè sovint són aquestes les que expliquen l'èxit o no dels aprenentatges en l'alumnat.

3.2. Enfocament centrat en la família

La qualitat de l'educació depèn no només de les relacions pedagògiques que mantinguin el professorat i l'alumnat, sinó que realment es tracta d'un procés sistèmic obert a multitud d'influències com serien les característiques dels entorns socioculturals que envolten a l'alumnat. Per una banda, es podria destacar la importància de l'ambient familiar ja que evidencia una sèrie de diferències per la seva posició dins de la configuració de classe social, la qual cosa incideix directament en el factor educatiu. Més concretament, això es pot comprovar a partir dels diversos modes de comportament i expectatives de classe social i en els diferents usos del llenguatge que es mostren com a expressió d'un clima cultural familiar adscrit a una determinada posició social (Martínez-Otero, 1997; Bernstein, 2001; Rodríguez i Sánchez, 2001; Balzano, 2002; Marchesi i Martin, 2002; Tiana, 2002; Balzano, 2002; Marchesi i Lucena, 2002; Moreno, 2012). Per altra banda, la dedicació i participació de la família davant el treball escolar de l'alumnat comporta rendiments escolar més satisfactoris (Asensio, 1994; Broc, 2000; Marjoribanks, 2003; Torío López, 2004; Martínez, 2008). Tot i això, si la família és massa exigent amb el treball escolar del seu fill pot comportar que aquest es vegi obligat a realitzar esforços per obtenir el reconeixement d'aquesta, la qual cosa provocarà en l'alumnat una

insatisfacció i una valoració negativa de si mateix i del seu treball (Marchesi i Hernández, 2003; Lozano Díaz, 2003). En definitiva, el nivell sociocultural, la dedicació i participació i les expectatives de l'entorn familiar incideixen en la trajectòria i en els resultats escolars de l'alumnat.

3.3. Enfocament centrat en el centre escolar

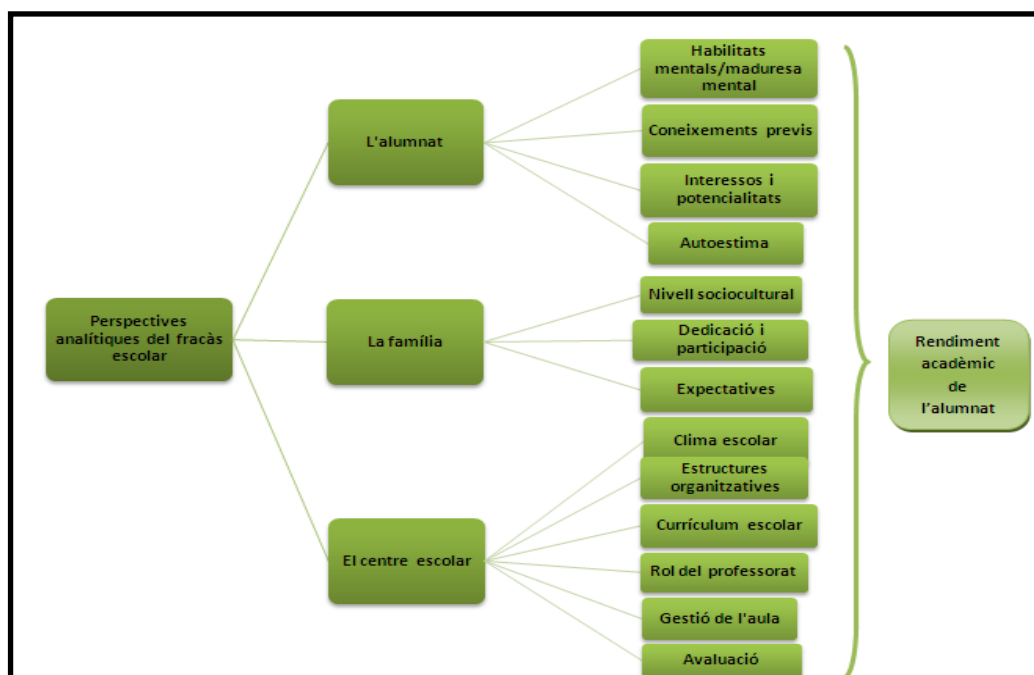
I l'última perspectiva analítica seria la centrada en la institució escolar, és a dir, s'ha de focalitzar també l'atenció en l'organització i el funcionament del propi centre escolar ja que sovint és aquest el desencadenant de la situació de fracàs escolar. En un primer moment, es pot posar l'èmfasi en el clima, tant del centre com de l'aula, ja que si l'ambient de treball és relaxat i de confiança entre l'alumnat i entre aquest i el professorat ens trobarem davant d'un clima favorable per l'aprenentatge (Martínez-Otero, 1997; Saffie, 2000; Marchesi i Hernández, 2003; Coll i Solé, 2004; Casassus, 2008). També, podríem analitzar la possible relació entre les estructures organitzatives i el rendiment de l'alumnat. Més concretament, si es tracta d'un centre no massa gran les relacions seran més pròximes, l'ambient més personalitzat i per tant el tracte amb l'alumnat més individualitzat (Fontao, 1996; Marchesi i Hernández, 2003). I per acabar, també podem fer referència a les formes d'agrupament que es realitzen durant el procés d'aprenentatge. Actualment, existeix la tendència d'agrupar a l'alumnat per nivells o ritmes d'aprenentatge comportant la separació i l'etiquetatge d'aquest. D'aquesta manera, l'alumnat comença a prendre consciència d'aquesta situació, la qual acabarà afectant negativament a la seva autoestima repercutint, alhora, en el seu nivell d'expectatives (Oakes, 1985; Ovejero, 1993; Díez, 2001; González, 2002; Casassus, 2003).

A més, també hauríem de considerar el currículum escolar ja que si aquest no proporciona experiències a l'alumnat on es pugui sentir part activa motivant-lo durant el procés d'aprenentatge existirà el risc d'oferir un currículum de poca qualitat i de poc impacte (Fashola i Slavin, 1997; Goodson, 2000; Luzón i Torres, 2006). També, destacar el rol del professorat ja que és l'element més determinant en l'adquisició dels aprenentatges de l'alumnat, ja que un mateix mètode didàctic resulta més o menys eficient depenent del professor que l'apliqui (Molina, 1997; Vargas, 2001; Marchesi i Martín, 2002; González, 2005). I per acabar, en relació a les funcions del professorat posar especial atenció a les avaluacions que aquest ha de portar a terme. D'una banda, el professorat ha de realitzar avaluacions diagnòstiques per descobrir els interessos, les potencialitats i les expectatives de l'alumnat i així poder adaptar els aprenentatges a les individualitats d'aquest. I per l'altra banda, el professorat ha de portar a terme avaluacions formatives continuades dels resultats escolars per tal de planificar possibles

mesures, per en cas que sigui necessari, reconduir a l'alumnat per a que arribi amb èxit a l'objectiu proposat (Cabrera, 2000; López, 2002; Ibar, 2002; Schmal, 2003; Asensio, 2006). I per acabar, remarcar la importància de fer un bon ús d'aquestes avaluacions evitant que es produeixin futurs etiquetats sobre l'alumnat ja que o bé l'avaluació ajuda a prevenir el fracàs escolar o pel contrari pot ser un dels elements de la seva existència.

A continuació, es presenta un gràfic resum on es pot observar les tres perspectives analítiques del fracàs escolar juntament amb les seves corresponents variables d'anàlisi.

Gràfic 2: Perspectives analítiques i variables del fracàs escolar (Elaboració pròpia)

Així doncs, tal i com s'ha dit amb anterioritat hi ha experts en la temàtica que a l'hora d'abordar el fenomen del fracàs escolar posen més èmfasi en el paper de l'alumnat (Eliche, 2008; Clariana, 2009; Coll, 2010). Però, també hi ha experts que fonamenten més l'anàlisi dels èxits escolars en el rol de la família (Tiana, 2002; Bonal, 2004; Laborda, 2008; Dronkers, 2008; Navarro, 2009). En canvi, altres especialistes sobre el tema centren l'atenció en el context institucional per comprendre el rol que juguen les diverses variables (rol del professorat, gestió de l'aula, etc) en els rendiments de l'alumnat (López, 2002; Ibar, 2002; Schmal, 2003; Bonal, 2003; Marchesi, 2004; Pena, 2005; González, 2005; Huguet, 2007; Martínez, 2008; Pedró, 2008).

4. Estratègies i mesures per millorar el rendiment acadèmic

Per incidir plenament en la millora del rendiment acadèmic de l'alumnat es precisen de polítiques integrades, és a dir, que atenguin tant als problemes relacionats amb l'alumnat com problemes socials i familiars, sense obviar els problemes acadèmics. A més, aquestes polítiques integrades no tindran sentit sense la participació i el suport de tots els nivells macro, meso i micro del sistema i dels seus respectius agents educatius, els quals han de portar a terme actuacions coordinades per tal d'encaminar a l'alumnat cap a l'èxit educatiu (Navarrete, 2007; Fernández, 2010; Fullan, 2010; Escudero i Martínez, 2011). Per tant, és important reconèixer la responsabilitat compartida tant de les causes que han propiciat aquesta situació de baix rendiment acadèmic com de la forma d'actuar per poder tenir èxit a l'hora de donar resposta a aquesta realitat.

Més concretament, tot i que cal realitzar actuacions preventives per intentar anticipar-nos a una situació de baix rendiment acadèmic, ens podem trobar amb casos d'alumnat a l'aula que presenta dificultats durant el procés d'ensenyament - aprenentatge. A continuació, es presenta un gràfic on es pot comprovar el procés que es segueix amb aquest alumnat (LOE, 2006, Títol II, Capítol I, articles 71-75).

Gràfic 4: Procés a seguir amb l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge (Elaboració pròpia)

Pel que fa a les principals mesures correctives que acostumen a realitzar-se al centre escolar, dins l'Estat Espanyol, amb l'alumnat que presenta dificultats per seguir el procés d'aprenentatge es troben les següents.

- **Adaptacions curriculars**

Les adaptacions curriculars (LOE, 2006, Capítol III, Article 22) són un recurs per adaptar els diferents elements del procés d'ensenyament i aprenentatge a les necessitats de l'alumnat. Així doncs, aquestes adaptacions curriculars es presenten com a modificacions necessàries per compensar les dificultats d'aprenentatge de cert alumnat, les quals poden anar des d'adaptacions d'accés fins aquelles que s'aparten menys o més significativament del

currículum ordinari (Sanjuán, 2002; Antúnez i Gairín, 2003; Ayala i Galve, 2005; Cabeza, 2011). Més concretament, la decisió de prendre aquesta mesura és del professorat amb l'assessorament del Departament d'Orientació en funció de l'avaluació psicopedagògica realitzada amb anterioritat. A més, cal dir que l'elaboració de l'adaptació curricular partirà de l'anàlisi del context educatiu, de les necessitats de l'alumnat, de la seva participació i de l'aprofitament i l'adequació del currículum per crear noves condicions d'ensenyament i d'aprenentatge. Alhora, un cop es pren aquesta decisió, el professorat amb la col·laboració del Departament d'Orientació elaboren el Document Individual d'Adaptacions Curriculars (DIAC), en el qual s'expliciten les àrees que necessiten les adaptacions i es recullen les modificacions que es realitzen en els diferents elements del currículum. I per acabar, destacar que les adaptacions curriculars estan subjectes a un procés de seguiment continuat i de revisió periòdica, així com de modificació en cas que sigui necessari.

- **Diversificació curricular**

Aquesta mesura (LOE, 2006, Títol I, Capítol III, Article 27) va dirigida especialment a l'alumnat de segon cicle d'Educació Secundària, tot i que l'alumnat de segon de l'ESO que ja hagi repetit algun cop aquesta etapa i no estigui en condicions de promocionar a tercer també podran participar en aquests programes. Més concretament, la diversificació curricular es decideix aplicar quan es considera que altres mesures de menys impacte, com seria la repetició de curs, no aconseguen els objectius preestablerts. A més, cal dir que per incorporar-se a aquests programes es requereix d'una avaluació tant acadèmica com psicopedagògica. Així doncs, seran les Administracions educatives les encarregades d'organitzar l'aprenentatge de manera diferent a l'habitual, on els continguts nuclears de les àrees es presenten entorn a dos grans àmbits d'aprenentatge: el soci- lingüístic i el científic – tecnològic. I per acabar, dir que cada programa de diversificació curricular ha d'especificar la metodologia, els continguts i els criteris d'avaluació que garanteixin l'assoliment de les competències bàsiques, en el marc del establert per les Administracions educatives (Escudero, González i Martínez, 2009; Jáuregui, Vega, Fuente i Etxeberria, 2011; Escudero i Martínez, 2012).

- **Repetició de curs**

En els països on s'admet aquesta pràctica existeix un consens per part de docents, famílies i alumnat, segons el qual és millor que l'alumnat amb baix nivell repeteixi curs que no pas prossegueixi un itinerari on s'aniran agreujant les seves dificultats (Eurydice, 2011). Per una banda, pel que fa als criteris de repetició o promoció de curs els fixa cada centre, i per tant,

aquestes decisions es prenen exclusivament en els corresponents centres escolars. En el cas de l'Estat Espanyol (LOE, 2006, Títol I, Capítol III, Article 28), es repeteix curs amb avaluació negativa en tres o més matèries, tot i que excepcionalment pot autoritzar-se la promoció quan l'equip docent consideri que la naturalesa d'aquestes no impedeix l'èxit en el curs següent, que té expectatives favorables de recuperació i que la promoció beneficiarà la seva evolució acadèmica. I per altra banda, els principals agents del procés de decisió sobre la repetició de curs són generalment els membres del centre educatiu, tot i que la normativa preveu també la participació de la família. A més, en el cas d'Espanya el Departament d'Orientació també ofereix informació i assessorament durant la presa de decisió per tal que finalment el professorat prengui una decisió de forma col·legiada. Un cop s'utilitza la repetició de curs com mesura per superar les dificultats escolars la normativa preveu d'altres mesures a realitzar durant el curs repetit. En el cas d'Espanya, la repetició de curs va acompanyada d'un Programa Individualitzat Específic per tal d'ajudar a l'alumnat a superar les dificultats que es va trobar en el curs anterior.

Concretament, entorn a la repetició de curs hi ha una gran controvèrsia ja que, sobretot en anys anteriors, hi havia experts que afirmaven que aquesta mesura realment tenia efectes positius (Peterson, 1987; Ernst, 1994). En canvi actualment s'han publicat diversos estudis on es demostra que la repetició no resulta eficaç per la millora del rendiment acadèmic (Hutmacher, 1993; Roderick 1995; Gilbert, 2004; Paul i Troncin, 2004; Schleicher, 2006; Jimerson, 2006). Per aquest motiu, a dia d'avui s'està intentant deixar la repetició com a mesura extrem per tal d'adaptar d'altres que puguin resultar més efectives (Lacasa, 2009; Benito, 2007).

- **Pla PROA: Pla de Reforç, Orientació i Suport**

Aquest Pla és un projecte de cooperació territorial entre el Ministeri d'Educació i les Comunitats Autònomes. Més concretament, l'objectiu d'aquest Pla és millorar els resultats educatius a partir del suport directe i individualitzat a l'alumnat i aconseguint un canvi global en el centre. D'aquesta manera, aquest Pla s'estructura en dos tipus de programes, un de caire més preventiu i l'altre més correctiu. A continuació, es farà referència únicament al programa que desenvolupa actuacions correctives.

- Programa d'Acompanyament Escolar

Aquest programa va destinat a millorar les perspectives escolars de l'alumnat amb dificultats en l'últim cicle d'educació Primària i primers cursos d'Educació Secundària. Concretament, en el cas de l'educació Secundària va dirigit a aquell alumnat que

presenta dificultats i problemes d'aprenentatge que es manifesten en deficiències en el procés d'aprenentatge de les àrees instrumentals bàsiques, en l'absència d'hàbits de treball, en la manca de motivació per l'estudi, en el retràs maduratiu en el procés de maduració personal i en la manca d'integració en el grup i en el centre escolar.

Fins al moment, només s'han considerat les principals mesures correctives per a intentar que l'alumnat amb baix rendiment aconsegueixi assolir l'èxit acadèmic. No obstant, caldria considerar i valorar la importància de realitzar mesures preventives ja que d'aquesta manera s'estarà treballant per a que tot l'alumnat mantingui un bon rendiment acadèmic. Per aquest motiu, és imprescindible complementar la realització de mesures preventives juntament amb les mesures correctives. A continuació, es presenta un gràfic on es mostren els dos àmbits d'acció per incidir en la millora del rendiment acadèmic de tot l'alumnat, i posteriorment es comenten les principals mesures preventives que es realitzen dins l'estat espanyol.

Gràfic 5: Els dos àmbits d'acció per a la millora del rendiment acadèmic (Elaboració pròpia)

4.1. Mesures i actuacions preventives

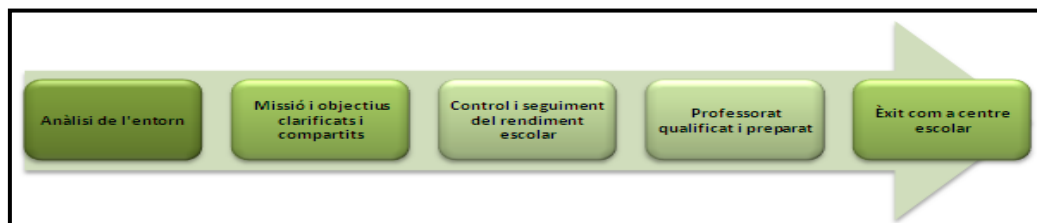
En aquest apartat s'explicaran un conjunt d'actuacions preventives per evitar el fracàs escolar acumulat, les quals acostumen a estar infusionades dins el currículum i es realitzen en el grup classe. Per tant, considero que és fonamental aconseguir millores sostenibles a llarg termini que mantinguin a les escoles i a l'alumnat fora del punt de mira del fracàs, en lloc de les estratègies a curt termini relacionades amb les estratègies de rescat.

- **Centrades en el centre escolar**

En un primer moment, tot centre escolar hauria de plantejar-se un seguit d'actuacions encaminades no només a evitar un elevat índex de fracàs escolar en el centre, sinó a conduir els seus esforços cap a l'èxit com a institució (Marchesi i Hernández, 2003; Atkinson i Lavy 2004). Concretament, podrien desenvolupar la seva capacitat interna analitzant l'entorn per

adaptar-se a aquest, comproment-se amb l'aprenentatge organitzatiu, portant un control i seguiment del rendiment escolar i disposant de professorat qualificat.

Gràfic 6: Actuacions per assolir l'èxit com a institució (Elaboració pròpia)

A més, de considerar la importància d'assolir l'èxit com a centre escolar també caldria entrar més en detall en relació a les mesures curriculars, organitzatives i orientadores que permeten motivar a l'alumnat i millorar el seu nivell formatiu de manera progressiva. Per aquest motiu, a continuació es comentaran un conjunt de propostes que els centres escolars han de poder valorar si el que volen és que tot el seu alumnat assoleixi l'èxit escolar prevenint els possibles fracassos.

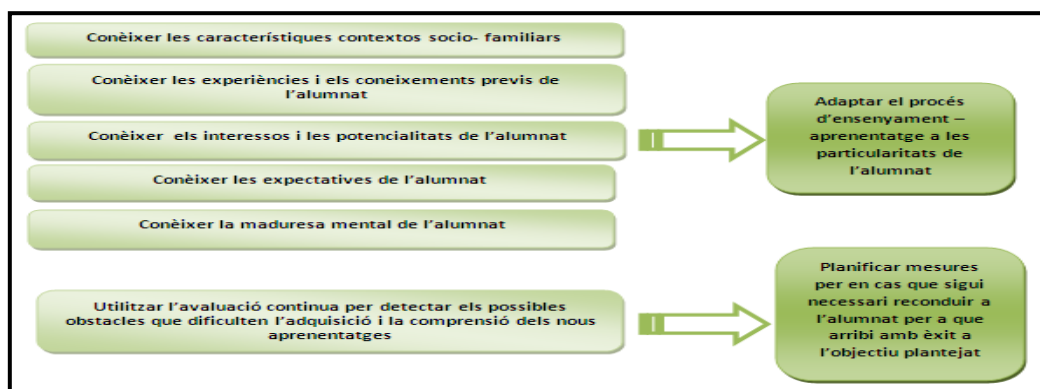
Primerament, destacar la importància de donar un suport especial en l'educació Primària a l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge ja que sovint existeix una relació entre l'alumnat que acaba deficientment l'educació Primària amb aquell que no obté el títol al final de l'ESO. Per aquest motiu, ja durant els primers dos cicles d'educació Primària s'ha de donar suport i fer un seguiment a l'alumnat que comenci a mostrar algun tipus d'endarreriment escolar ja que aquesta serà una condició necessària per a que puguin seguir aprenent (Marchesi i Martín, 2002; González, 2006; Rué, 2006; Fernández, Enguita, Mena i Riviére, 2010). Per tant, tal i com s'explicita en la Revista de Educació (2012) existeix un consens sobre la importància d'una intervenció primerenca i sobre l'eficàcia de les polítiques destinades a augmentar la igualtat d'oportunitats d'aprenentatge en la primera infància.

A més, un altre aspecte a valorar per part dels centres escolars, ja que representa un moment crític, és la transició de Primària a Secundària fonamentalment perquè augmenta el número de professorat i es redefineix el seu paper (Graham i Hill, 2003; Fernández, Mena i Riviere, 2010; Roca, 2010; Fernández, 2011). A més, a la Secundària està la tendència a agrupar a l'alumnat en funció del seu rendiment, la qual cosa pot danyar l'autoestima dels considerats pel professorat com els menys capaços. Per tant, es tornen dos requisits el fet de garantir el traspàs d'informació entre els centres de Primària i els de Secundària i la importància de

desenvolupar programes de transició a la Primària per tal de facilitar l'adaptació de l'alumnat a l'etapa Secundària.

Per altra banda, s'hauria de prestar especial atenció al rol del professorat a l'hora de prevenir el fracàs escolar, ja que aquesta figura és molt important en la millora del rendiment de l'alumnat (López, 1994; Molina, 1997; Marchesi i Martín 2002; González 2005). Per aquest motiu, a continuació es mostra un gràfic on es pot observar un seguit d'indicacions sobre les quals caldria reflexionar per valorar la incidència de les actuacions del professorat sobre el rendiment de l'alumnat.

Gràfic 7: Indicacions a seguir pel professorat per incidir en la millora del rendiment acadèmic
(Elaboració pròpia)

La tutoria i l'estructura d'orientació multinivell (aula, centre i sector) s'han consolidat com elements imprescindibles del sistema per atendre a la diversitat de necessitats educatives en les etapes d'Infantil, Primària i Secundària. Més concretament, el Departament d'Orientació en els centres de Secundària tenen com a principals funcions donar suport al centre en qüestions relacionades amb la coordinació del Pla d' Orientació i Acció Tutorial o amb l'assessorament tècnic als òrgans col·legiats i unipersonals (Martin,1999; Sánchez, 2000; Bolívar, 2000; Domingo, 2004). A més, aquest Departament d'Orientació també va destinat a l'alumnat ja que es realitzen programes d'orientació escolar, personal i professional. També, aquest departament ofereix suport tècnic al professorat en aspectes relacionats amb activitats d'orientació i tutoria o en l'elaboració d'adaptacions curriculars, etc.

En relació a l'anterior Pla d' Orientació i Acció Tutorial comentat, dir que es concreta per un conjunt de programes amb els seus corresponents objectius. D'aquesta manera, es pot destacar tot un seguit de mesures preventives integrades dins l'aula, les quals tenen com a

objectiu afavorir l'aprenentatge de tot l'alumnat. Més concretament, podem fer al·lusió a tot un conjunt de programes que a continuació es descriuen a grans trets.

Per començar, un programa que contribueix positivament en els resultats acadèmics de l'alumnat seria el que va destinat a ensenyar tècniques d'estudi per tal de contribuir a l'èxit acadèmic i a superar les possibles dificultats que l'alumnat es pot trobar davant l'aprenentatge (Parrilla, 1990; Hernández i García, 1991; Pallarés i Molíns, 1999; Tierno, 2003). En segon lloc, també es pot citar tots aquells programes destinats a oferir reforç de l'estudi per aquell alumnat que presenta problemes lleus.

Seguidament, podem trobar programes per fomentar l'atenció i la motivació a l'aula ja que aquests dos factors representen els principals activadors de l'aprenentatge (Martínez, 1986; Parrilla, 1990; Pérez-Rosas 2002; Marchesi i Hernández 2003). Així doncs, podem dir que per aprendre es necessita mantenir una atenció sostinguda, disposar de la suficient motivació i que l'alumnat vegi una utilitat i un sentit en allò que està aprenent. Per tant, un factor important de mobilització intel·lectual és la curiositat ja que l'absència d'aquesta influeix en la capacitat d'aprendre, i per consegüent s'ha de valorar l'aspecte motivacional de la conducta escolar.

I per acabar, destacar la importància de l'autoestima de l'alumnat a l'hora d'assolir l'èxit escolar ja que existeix una associació lineal entre l'autoestima i el desenvolupament escolar (Covington i Beery, 1976; Villaroel i Henríquez, 2000; Musitu, Buelga, Lila i Cava, 2001). Per aquest motiu, es poden dissenyar programes destinats a augmentar o mantenir els nivells d'autoestima desitjables. Més concretament, el que es pretén amb aquest tipus de programa és primerament detectar els possibles factors que incideixen negativament en la formació de l'autoestima de l'alumnat per seguidament actuar sobre aquests factors amb l'objectiu final de millorar-la.

També, podríem fer al·lusió a la manera d'agrupar l'alumnat a l'aula ja que diversos estudis posen de manifest que l'agrupament és una de les claus per l'èxit acadèmic de l'alumnat (Muñoz, 2000; González, 2002; Cucurella, 2002; Monereo, 2002; Estruch, 2002; Feito, 2004; Huguet, 2007; Valls, 2012). Així doncs, en el cas dels agrupaments heterogenis inclusius, és a dir, agrupar a l'alumnat amb diferents nivells d'aprenentatge comporta millorar el rendiment d'aquest. A més, aquesta estratègia organitzativa i curricular es fonamenta en adaptar l'ensenyament als diferents ritmes d'aprenentatge, a les necessitats, als interessos i a les característiques individuals de l'alumnat. Alhora, aquests agrupaments es caracteritzen per la interacció i la cooperació entre l'alumnat amb un rendiment més baix amb l'alumnat amb un

rendiment superior, la qual cosa comporta efectes positius tant en l'àmbit cognitiu com en el social i emocional. Per tant, l'aprenentatge cooperatiu i dialògic, que representen dues formes d'agrupament heterogeni, incideixen positivament tant en el rendiment acadèmic de tot l'alumnat com en la millora de l'autoestima i de les habilitats socials d'aquest.

I per acabar, fer al·lusió en especial al Pla PROA: Pla de Reforç, Orientació i Suport, descrit anteriorment, concretament al programa de caire preventiu.

- Programa de Suport i Reforç

A diferència del programa correctiu aquest va dirigit particularment als centres educatius amb una proporció significativa d'alumnat en desavantatge educatiu associat al seu entorn sociocultural. Més concretament, els objectius d'aquest programa són la millora dels resultats educatius dels centres, tant en la quantitat i qualitat dels aprenentatges com en la integració escolar de l'alumnat, i promoure la millora en l'organització i el funcionament del centre. A més, amb les actuacions d'aquest programa s'ha de contribuir a millorar les estratègies d'atenció a la diversitat, la coordinació entre el professorat i les relacions entre el centre i la família.

- **Centrades en la família**

Les diferents situacions en les quals es pot trobar l'alumnat durant el seu dia a dia ofereixen oportunitats per a que aquest apliqui i transfereixi el que ha après al centre escolar. Per aquest motiu, el paper de la família ha d'anar encaminat a possibilitar aquests nous aprenentatges ajudant al desenvolupament d'actituds, coneixements i comportaments associats amb l'èxit escolar. Així doncs, una bona manera per prevenir des de l'àmbit familiar els fracassos acadèmics i la desmotivació per l'estudi es fonamentaria en tres formes d'actuació. Primerament, la família ha de potenciar des del inici de l'escolaritat l'autonomia dels seus fills per tal que aquests guanyin confiança a l'hora de realitzar les seves tasques escolars (Monereo i Castelló, 1997; Manrique, 2004; Rué, 2008; De León, 2011; Sánchez, 2013). D'aquesta manera, s'aconsegueix que l'alumnat sigui conscient de les seves possibilitats i valori el seu treball, i per consegüent es senti segur per afrontar els diferents obstacles que es pot trobar durant la seva trajectòria educativa. En segon lloc, és important que la família avalui als seus fills en funció dels seus progressos sense comparar-lo amb la resta d'infants o adolescents ni en funció de les expectatives familiars (Martínez – Pons, 1996; González- Pienda 2002; Bleeker i Jacobs, 2004) per tal que aquests prenguin consciència de les seves potencialitats i observin com es valoren els seus esforços i la seva manera de treballar. Finalment, la família ha de

transmetre al seu fill un cert optimisme i grau de confiança respecte al seu futur per tal que aquest es motivi durant la seva escolaritat (García- Linares i Pelegrina, 2001; Seginer i Vermulst, 2002; González-Pienda, 2002).

- **Centrades en la col·laboració entre la família i el centre escolar**

Per afavorir el desenvolupament global de l'alumnat i la seva adaptació al centre escolar és imprescindible que entre la família i el centre es doni una comunicació cooperativa, continuada i fluida. Així doncs, assegurant una optima relació entre família - escola es podran adoptar diverses possibilitats educatives per tal de prevenir o afrontar amb més èxit possibles dificultats durant l'escolaritat del infant o adolescent. D'aquesta manera, és imprescindible que tant el professorat com la família estiguin atents a la trajectòria escolar de l'alumnat, intercanviant informació i opinions per en cas que sigui necessari arribar a acords i prendre les decisions que calguin (Solé, 1996; Martínez González, 2000; Eisner, 2002; Davies, 2005 i Redding, 2005). A més, es precisa posar en connexió les accions educatives escolars amb les que tenen lloc fora d'aquest espai creant una acció conjunta, especialment amb la família. Així doncs, la qüestió actual és la necessitat de passar de considerar a la família com adversaris cap a la família com a aliada amb interessos comuns per garantir una millor educació a l'alumnat (Ballion, 1991; Hargreaves, 2000; Díaz, 2001; Escudero, 2002).

Per acabar, a mode de síntesi, presentar un seguit d'actuacions que es poden portar a terme per reforçar la relació entre el centre escolar i la família, les quals poden estar més centrades en el treball escolar des de la llar fins a implicar-se com a socis en l'activitat educativa del centre (Martínez i González, 1992; Redding, 2000; Epstein, 2001; Christenson, 2004; Hoover-Dempsey, 2005; Nordahl, 2006). En un primer nivell, es podria mantenir una informació fluida i freqüent entre ambdós sobre les tasques i els progressos educatius dels fills. Alhora, en aquestes trobades informatives l'objectiu seria trobar una coincidència en objectius i formes d'actuació. En un segon nivell, les famílies poden participar en el Projecte educatiu del centre ja que aquest pot ser el punt de trobada per una acció compartida on les famílies es senten part activa del centre escolar. I per últim en un tercer nivell, les famílies s'aproprien al centre escolar prestant serveis complementaris, fent ús de les instal·lacions del propi centre i participant en el desenvolupament d'accions educatives.

- **Centrades en el treball en xarxa: l'educació més enllà de l'escola**

Tal i com s'ha estat dient, l'anàlisi del fracàs escolar no ha de limitar-se únicament dins el centre escolar, però tampoc dins la família, ja que tot i ser els principals agents educatius no

són els únics. Així doncs, s'entén que aquests dos microsistemes estan en relació amb altres agents que pertanyen al mesosistema (serveis comunitaris, serveis de salut, etc.). Davant d'aquesta realitat, sorgeix la necessitat d'una acció coordinada entre els diferents agents socials que actuen en una zona geogràfica determinada en benefici de tot l'alumnat. És a dir, es precisa de tota una actuació educativa conjunta i complementària entre la família, els centres escolars i tots els altres agents i entitats educatives de l'entorn. D'aquesta manera, a partir de la creació de xarxes socials i d'uns objectius compartits s'aconseguirà promoure la participació, el compromís i el treball de tots els agents educatius i socials per tal de cohesionar el debat i les accions educatives en els municipis (Epstein, 2001; Vila i Vintró, 2001; Putnam, 2002; Warren, 2005; Dryfoos, 2005).

A més, per aconseguir la continuïtat i coherència entre les accions dels diferents agents educatius que operen en un territori primerament es necessita que els centres educatius s'obrin a l'entorn i alhora l'entorn social prengui més consciència de la tasca educadora dels diferents agents socials (Martín i Moreno 2000; Torcal i Montero, 2000; Dryfoos, 2005; Melgarejo, 2013). Per tant, és clau que el professorat mantingui una actitud oberta i afavoridora a la integració de l'entorn, on un clar referent d'això serien les *community schools* ja que mantenen relacions formals i informals amb la col·lectivitat local.

Per tant, considero que a més de considerar tots els projectes interns que es desenvolupen dins el centre escolar també s'haurien de valorar i potenciar altres experiències i projectes educatius de ciutat, ja que ambdues tipologies persegueixen el mateix objectiu: aconseguir l'èxit educatiu de tot l'alumnat en totes les seves dimensions: personal, acadèmica, social i laboral.

4.2. Actuacions desenvolupades a Catalunya per assolir l'èxit acadèmic

En aquest apartat es pretén primerament presentar quatre pinzellades de la situació de Catalunya en quant al fenomen del fracàs escolar i posteriorment destacar les principals actuacions que s'estan portant a terme per tal de millorar el rendiment acadèmic de l'alumnat català.

En un primer moment s'ha de dir que segons les dades del Departament d'Ensenyament, a l'any 2010 la mitja espanyola de fracàs escolar era d'un 25,9% situant-se Catalunya per sota amb un 22,8%. Més concretament, es pot destacar que la taxa de repetició de l'alumnat de l'ESO al 2011-2012 es va incrementant progressivament a mesura que s'avança de curs (1º d'ESO: 7,2%, 2n d'ESO: 7,9%, 3r d'ESO: 8,1% i 4t d'ESO: 8,7%). I per acabar, pel que fa a la taxa

de graduats en ESO en relació amb la matrícula de 4t curs aquesta ha augmentat d'un 78,5% al 2010-2011 fins a un 80,5% al 2011-2012.

Així doncs, un cop s'han presentat els anteriors indicadors que deixen entreveure quina seria la situació de l'alumnat a Catalunya, cal destacar les diferents actuacions en l'àmbit educatiu que s'estan desenvolupant amb l'objectiu de millorar els resultats abans presentats. Per començar, s'ha de fer al·lusió a l'Acord marc que el Govern de la Generalitat de Catalunya va establir per lluitar contra el fracàs escolar. Més concretament, el 28 de juny de l'any 2012 es va presentar "l'Ofensiva de país a favor de l'èxit escolar. Pla per a la reducció del fracàs escolar a Catalunya", el qual es converteix en l'eix principal d'actuació del Govern en matèria educativa, ja que entre els seus principals objectius estarien el millorar el rendiment acadèmic a l'ESO i aconseguir una taxa de graduats superior o igual al 85 % al final del 2018. A més, cal dir que les diferents actuacions es desenvolupen des de les direccions generals i els serveis territorials en el marc d'altres plans i programes que donen resposta als objectius comuns del sistema educatiu i incideixen en la problemàtica del fracàs escolar. A continuació, es passen a descriure breument els principals eixos d'actuació:

- Professionalització de la docència: millora de la competència professional dels docents a través del impuls de la formació inicial i contínua i la seva adequació a les necessitats educatives dels alumnes.
- Suport Escolar Personalitzat (SEP): detecció i intervenció precoç de les dificultats d'aprenentatge en l'educació Infantil i Primària.
- Impuls de la lectura: la lectura com a eix vertebrador dels aprenentatges en totes les àrees i matèries curriculars i foment de l'hàbit lector.
- Innovació metodològica i didàctica a les aules: simplificació dels currículums, impuls del treball competencial i de l'avaluació formativa com a eina del procés d'ensenyament i aprenentatge.
- Autonomia de centre: impuls a l'organització i a la gestió autònomes dels centres educatius.
- Professionalització de la direcció: enfortiment del lideratge dels directors i dels equips directius.
- Implicació i compromís de la família en el seguiment de l'evolució acadèmica i personal de l'alumne.
- Relacions de la comunitat educativa i l'entorn: respostes integrals adequades al context educatiu dels centres.

- Absentisme i abandonament escolar: iniciatives i estratègies formatives per afavorir la reincorporació al sistema educatiu d'aquelles persones en situació d'absentisme i d'abandó prematur dels estudis i la formació.

En relació al primer eix d'actuació, caldria destacar que des de la presentació d'aquest pla un total de 84.053 docents han participat en aproximadament 4.000 activitats de formació. Respecte al segon eix d'actuació, cal també presentar el Programa Intensiu de Millora (PIM) el qual s'implementarà el curs vinent amb l'objectiu d'oferir una mesura específica d'atenció a la diversitat adreçada a l'alumnat que s'incorpora a 1r curs d'ESO i presenta dificultats generalitzades d'aprenentatge. Per altra banda, pel que fa a la innovació metodològica i didàctica a les aules podem citar el programa eduCAT 2.0, el qual estableix les prioritats dels usos de les tecnologies digitals als centres focalitzant-les en l'assoliment de la Competència digital de tot l'alumnat. Seguidament, si s'atén a l'eix d'actuació relacionat amb l'autonomia de centre es troba el Projecte per la millora de la qualitat dels centres educatius públics, el qual pretén incrementar els resultats educatius, la cohesió social i reduir l'abandonament escolar prematur a través de l'autonomia i la millora de la qualitat. I per acabar, respecte la importància de mantenir relacions amb la comunitat educativa es podria fer al·lusió als Plans Educatius d'Entorn. Concretament, aquests plans es configuren com instruments per donar una resposta integrada i comunitària a les necessitats educatives, coordinant i dinamitzant l'acció educativa en els diferents àmbits de la vida dels infants i joves. A més, en relació a l'anterior també existeixen projectes que impliquen a tota la comunitat educativa amb la finalitat d'incrementar l'èxit acadèmic, com per exemple les comunitats d'aprenentatge o l'aprenentatge- servei.

5. Estudi comparatiu de dos instituts del municipi de Ripollet

En aquest apartat del treball es realitzarà un estudi sobre l'aplicació de mesures i estratègies per assolir l'èxit acadèmic en dos instituts del municipi de Ripollet, un de titularitat pública i l'altre concertada. Així doncs, un primer objectiu que es planteja es comprovar si existeixen diferències entre els dos instituts en relació a l'aplicació d'estratègies i mesures per assolir l'èxit acadèmic. D'aquesta manera, es podrà conèixer quina tipologia d'institut fa més esforços i està més compromès per a que el seu alumnat obtingui un bon rendiment acadèmic. A més, posteriorment també es podrà corroborar si és justament el institut que posa més èmfasi en l'aplicació d'estratègies correctives i preventives per assolir l'èxit acadèmic el que obté una taxa de graduació en l'ESO superior, entesa aquesta taxa com la relació entre l'alumnat que

acaba amb èxit l'educació obligatòria independentment de la seva edat. Per tant, els tres grans objectius que ens plantejem amb aquest estudi serien els següents:

- Conèixer la tipologia de centre que posa més èmfasi a l'aplicació d'estratègies i mesures per assolir l'èxit acadèmic (quantitat i qualitat)
- Conèixer la tipologia de centre que aconsegueix una millor taxa de graduació en l'ESO
- Establir una possible correlació entre la tipologia de centre, l'aplicació d'estratègies per assolir l'èxit acadèmic i la taxa de graduació en l'ESO

A continuació, es presenta un gràfic on es pot visualitzar les tres grans variables que es pretenen relacionar amb aquest estudi.

Gràfic 8: Variables de l'estudi (Elaboració pròpia)

5.1. Metodologia emprada per la realització de l'estudi

Aquesta recerca té com a objectiu comprovar si s'estableix una relació entre tres variables d'anàlisi (Tipologia de centre: públic o concertat, aplicació d'estratègies i mesures per assolir l'èxit acadèmic i la taxa de graduació en l'ESO). Concretament, el paradigma sota el qual s'ha desenvolupat aquesta recerca és l'humanístic- interpretatiu ja que la metodologia de l'estudi és qualitativa, i per tant els resultats que s'obtenen no són generalitzables ja que la realitat de l'estudi és dinàmica. Pel que fa al mètode emprat s'han realitzat dues entrevistes semiestructurades on l'entrevistador disposa d'un guió amb la informació rellevant que vol recollir. D'aquesta manera, el entrevistat a través de la formulació de preguntes obertes ha de construir la seva resposta. Així doncs, es tracta d'una entrevista força flexible on el nivell de comunicació entre l'entrevistador i el entrevistat és més profund ja que dóna l'oportunitat de rebre matisos de les respostes del entrevistat. En aquest estudi l'enregistrament de la informació s'ha efectuat a partir de gravacions de les entrevistes i alhora s'han anat prenent

notes i és per això que s’han pogut transcriure de forma literal per tal de no ometre informació rellevant. Un cop s’ha disposat de la informació que es precisa, i aquesta és coherent amb l’objecte d’estudi, es passa a fer una lectura més acurada i exploratòria de les entrevistes per posteriorment identificar les corresponents unitats d’anàlisi segons un criteri temàtic per tal d’organitzar tota la informació. Seguidament, a partir de les anterior unitats d’anàlisi s’han creat categories per agrupar-les segons criteris de convergència. Finalment, per representar i resumir la informació analitzada s’han realitzat diverses matrius descriptives.

5.2. Anàlisi comparatiu de la informació recollida

Així doncs, a partir de la realització d’una entrevista amb la direcció ¹de cada centre s’ha pogut desenvolupar un anàlisi comparatiu entre aquests dos centres seleccionats. A continuació es presenten diferents taules on es comparen les diverses variables d’anàlisi, considerades en el marc teòric, per tal de poder visualitzar les diferències o similituds entre aquests dos centres pel que fa al desenvolupament de mesures per obtenir l’èxit acadèmic.

Mesures centrades en el centre escolar	Institut A (Concertat)	Institut B (Públic)
Missió del centre	Educar infants i joves d’acord amb la concepció crisiana de l’ésser humà, de la vida i del món, promovent la seva formació integral, preparant-los perquè participin activament en la millora de la societat des de la realitat sociocultural on es troben	Proporcionar una formació integral a tot el nostre alumnat per tal d’afavorir el seu desenvolupament global dins d’un ampli ambient cultural.
Detecció i atenció a l’alumnat amb dificultats d’aprenentatge a l’aula	• Departament d’Orientació i Atenció a la Diversitat: 1. Aplicació de proves diagnòstiques i de seguiment psicopedagògiques 2. Detecció de l’alumnat amb dificultats d’aprenentatge 3. Gestió d’estratègies i mesures correctives per aquest alumnat 4. Orientacions al professorat per fer el seguiment d’aquest alumnat 5. Realització d’entrevistes amb la família per plantejar la situació i fer un seguiment • Suport de professionals externs	• Aplicació de proves diagnòstiques portades per un laboratori psicopedagògic extern • Departament d’Orientació 1. Seguiment exhaustiu de l’alumnat amb dificultats d’aprenentatge 2. Gestió d’estratègies i mesures correctives 3. Orientacions al professorat per fer el seguiment d’aquest alumnat 4. Derivació a serveis externs

¹ Entrevista Institut A: Annex 8.1
Entrevista Institut B: Annex 8.2

Principals mesures correctives		El DOAD decideix quina estratègia serà més pertinent: • Adaptació Curricular • Repetició de curs • Acció Tutorial	El DO decideix quina estratègia serà més pertinent: • Adaptació curricular • Repetició de curs • Acció Tutorial
Procés que es segueix per a decisió de la repetició de curs	Agents que participen la decisió	1. Estudi i valoració de la situació de l'alumnat el més aviat possible per un tema d'aprenentatges bàsics 2. Es planteja una repetició quan realment es valora com a necessària 3. S'intenta buscar un consens entre la família, l'alumnat i amb els mestres implicats	1.El professorat detecta la necessitat de repetició de curs quan altres mesures de menys impacte no han estat útils 2. Consens a nivell de centre sobre la decisió de repetició de curs 3. S'informa a les famílies de la situació
Mesures complementaries a la repetició de curs		• Atenció més específica per reforçar aquells aprenentatges que no ha assolit i facilitar la seva integració • Suport més individualitzat: Programa Individualitzat Específic • Adaptacions per facilitar els aprenentatges • El professorat valora els criteris d'avaluació que s'aplicaran	• Atenció i suport específic • Programa Individualitzat • Grup de reforç per reforçar els aprenentatges que no ha assolit en el curs anterior
Transició Primària-Secundària		1. Entrevistes pautades amb els centres que portaran alumnes al centre per a recollir la informació que es necessita (últim trimestre de 6º de Primària) 2. Reunió de traspàs a inici del nou curs amb els centres que porten alumnes al centre (membres del DOAD, el tutor que hi haurà en el curs i el cap d'estudis de l'etapa) 3. Traspàs de la documentació obligatòria que cal passar d'un centre a altre 4. Realització d'un acte, el qual s'envia a tots els mestres perquè tothom conegui aquesta informació. 5. En cassos puntuals es realitza una reunió a mig curs amb professorat de Primària per corroborar que els aprenentatges actuals estan en relació amb els anteriors	1. Entrevistes a finals de curs amb els centres que portaran alumnes al centre per a recollir la informació que es necessita 2. Informació accessible a tot el professorat
Orientació i Acció Tutorial		Departament d'Orientació i Atenció a la Diversitat • Atenció i orientació individualitzada als alumnes que ho necessitin, a petició del tutor/a. • Assessorament a les famílies, a l'equip docent, a l'equip directiu i als tutors. • Pla d'Acció Tutorial	Departament d'Orientació • Impartició de matèries a l'alumnat amb més dificultats • Acció Tutorial a famílies, professorat i alumnat • Programa per ensenyar tècniques d'estudi: "Aprendre a aprendre"

	▪ Tallers vinculats a l'educació emocional, a l'autoconeixement i al coneixement dels altres ▪ Tallers relacionats amb les malalties d'alimentació i addicions	
Desenvolupament inicial i actualització competencial del professorat	• D.I 1. Donar a conèixer la filosofia de la institució 2. Acompanyament (tutorització) durant dos mesos per facilitar-li la incorporació • A.C 1. Disposen d'un diccionari de competències de cada lloc de treball 2. Realització d'una avaluació competencial 3. Anualment es fa una entrevista ▪ Autoavaluació per part del professorat i propostes de millora pel pròxim curs ▪ Avaluació dels seus càrrecs superiors i de la direcció 4. Planificació a dos anys vista de formació pel professorat on es posa més èmfasi a la formació grupal * El 84% del professorat supera o dobla la formació que li correspon normativament	• D.I. • A.C 1. Tutorització durant el primer curs 1. Avaluació competencial 2. Detecció de necessitats prioritàries 3. Realització de la formació oportuna 4. Formació interna per generar debats pedagògics

Mesures centrades en el rol del professorat	Institut A (Concertat)	Institut B (Públic)
Estratègies per mantenir el interès de l'alumnat en l'aula	• Predisposició del professorat • Combinació de la metodologia tradicional (treball individual) amb noves estratègies metodològiques (treball entre classes)	• Habilitats del professorat ▪ Explicar la utilitat de la matèria ▪ Proporcionar oportunitats d'èxit a l'alumnat ▪ Incrementar l'autoconfiança de l'alumnat reconeixent els seus petits assoliments
Adaptació del procés d'E-A a les individualitats	1. Avaluació diagnòstica de l'alumnat (coneixements/habilitats/interessos) 2. Avaluació diagnòstica al canviar de cicle per valorar la situació de l'alumnat i aplicar i/o modificar les mesures oportunes 3. Com a mínim els mestres passen dos anys amb els mateixos alumnes 4. Entrevistes amb l'alumnat i amb la família	1. Avaluació diagnòstica per conèixer els interessos, motivacions i aspiracions de l'alumnat envers la matèria 2. Planificació i organització de la matèria tenint present la informació obtinguda amb l'avaluació diagnòstica

	5. Entrevistes trimestrals entre el tutor i l'alumnat per tal que aquest valori la seva situació i la seva opció de millora 6. Realització d'enquestes de satisfacció on l'alumnat valora i avalua als mestres 7. Disposició d'una plataforma on es troba tota la informació que s'ha recollit de l'alumnat i la seva família	
Criteris per a formar grups de treball	• Segons el interès de l'àrea • Segons criteris d'heterogeneïtat	• Criteris d'heterogeneïtat • Criteris d'homogeneïtat (grups de reforç)
Avaluacions	• Av. Diagnòstiques: conèixer la situació de partida de l'alumnat al nou curs per adaptar el procés d'E-A • Av. Formatives: avaluar l'adquisició dels aprenentatges i valorar possibles mesures reconductores	• Av. Diagnòstiques: disposar d'evidències per adaptar el procés d'E-A • Av. Formatives: avaluar els aprenentatges i valorar possibles mesures reconductores

Mesures centrades en la col·laboració família-centre escolar	Institut A (Concertat)	Institut B (Públic)
Reunions entre el tutor i les famílies	• Reunió informativa a inici de curs entre el tutor i totes les famílies (85% d'assistència) • Entrevistes individuals amb les famílies per fer un seguiment de l'alumnat, conèixer més a fons la cultura familiar i buscar la col·laboració d'aquesta en la tasca educativa	• Reunió informativa sobre l'evolució de l'alumnat durant el curs • Entrevistes individuals amb les famílies per recollir informació d'interès pel tutor
Paper de les famílies en el centre	Com a co -educadores on han d'implicar-se per articular les pràctiques escolars	Com a col·laborades en la tasca educativa
Grau de participació de les famílies al centre	• Participació de manera no formal en la vida escolar del centre (realització d'activitats) • Participació formal: Consell Escolar i AMPA	Participació a través de l'AMPA i del Consell Escolar tant en activitats escolars com extraescolars i en la gestió del centre
Actuacions per promoure la participació de les famílies al centre	• Informar-les de qualsevol canvi en la dinàmica del centre • Creació d'un clima de confiança • Facilitar la participació de les famílies	Creació d'activitats per a que les famílies participin

Mesures centrades en el treball en xarxa	Institut A (Concertat)	Institut B (Públic)
Relacions amb centres escolars del municipi	No relació (escola pública i concertada molt fraccionada) Reserves entre centres escolars	Relacions esporàdiques amb altres centres públics del municipi Intercanvi de coneixements, experiències i recursos Espais de debat i reflexió col·lectiva per la recerca a problemàtiques compartides
Relacions amb entitats educatives del municipi	Escassa relació amb entitats de caire social Participació ocasional en festes relacionades amb el caràcter propi del centre	Visites a diferents entitats socials, culturals, esportives, etc Implicació de la comunitat educativa en assumptes públics
Participació en projectes educatius del municipi	No. Projectes més vinculats amb el funcionament de l'escola pública	Sí, Coneixement de l'entorn, Educació ambiental i Educació en valors

	Institut A (Concertat)	Institut B (Públic)
Taxa de graduació en l'ESO	94%	81%

5.3. Propostes de millora per a cada centre

A partir de l'anàlisi comparatiu s'han pogut detectar un seguit de debilitats i necessitats en tots dos centres en relació a les respectives variables d'anàlisi. Per aquest motiu, s'han prioritzat a cada institut dues d'aquestes necessitats per tal de convertir-les en eixos d'actuació i així proposar millores respecte la situació actual. Concretament, els criteris per seleccionar les necessitats finals de cada centre han estat en base a quins dos àmbits dels quatre que s'han analitzat (mesures centrades en el centre escolar, mesures centrades en el rol del professorat, mesures centrades en la col·laboració família- escola i mesures centrades en el treball en xarxa) s'apliquen menys i pitjors estratègies. Així doncs, en el cas del institut A els àmbits on s'han detectat més necessitats han estat les mesures centrades en el rol del professorat i les mesures centrades en el treball en xarxa. En canvi, pel que fa al institut B les necessitats s'han focalitzat en les mesures centrades en el centre escolar i les mesures centrades en la col·laboració família – escola. Posteriorment, en cadascun dels dos àmbits prioritzats s'ha seleccionat la variable d'anàlisi on el centre menys està actuant.

A continuació, es presenten dues taules per a cada centre escolar on es detallen els eixos d'actuació i les seves corresponents propostes de millora.

• Institut A (Concertat)

Eixos d'actuació	Situació actual	Proposta de millora
1. Incrementar les estratègies del professorat per mantenir el interès de l'alumnat a l'aula	Combinar la metodologia de treball tradicional a l'aula amb altres formes de treballar més innovadores: • Treball interclasses d'un mateix curs • Treball interclasses de diferents cursos i cicles	1. Realització de qüestionaris per conèixer els interessos, experiències, motivacions i expectatives de l'alumnat envers una determinada matèria 2. El professorat d'aquella matèria planifica i organitza el temari en funció de la informació extreta amb els anteriors qüestionaris 3. El professorat ha d'aplicar estratègies per despertar i mantenir el interès i la motivació de l'alumnat: – Clarificar els objectius d'aprenentatge al inici d'un nou temari o activitat – Despertar la curiositat presentant nova informació i plantejant interrogants a l'alumnat – Explicar la funcionalitat dels aprenentatges i connectar amb l'experiència de l'alumnat – Assegurar la comprensió de l'alumnat connectant els nous aprenentatges amb els seus coneixements previs – Proporcionar experiències positives a l'aula tot reforçant l'esforç (reconeixement dels èxits) – Implicar a l'alumnat de manera activa durant les exposicions creant una cultura participativa d'aula – Afavorir l'autonomia de l'alumnat – Promoure activitats adaptades a tots els nivells i ritmes de l'alumnat – Desenvolupar la classe amb un nivell mig d'ansietat – Fer ús de diferents estratègies didàctiques per treballar els diferents continguts de la matèria (aprenentatge cooperatiu, estratègies de tutorització, estratègies de simulació, etc) 4. Avaluació continua per part de l'alumnat del professorat per tal de poder introduir les millores oportunes
2.Desenvolupar accions conjuntes amb agents i institucions educatives i socials del municipi per cohesionar el debat i les accions educatives	Absència de relació amb altres centres educatius i amb entitats socials o educatives del municipi	Creació d'una <u>xarxa de debat educatiu</u> entre tots els agents i entitats del municipi (escola, família, entitats esportives, socials, culturals, etc): • Consciència del municipi com a recurs didàctic i com a objecte educatiu • Implicar activament a tots els integrants en la tasca educativa més enllà de la seva pròpia realitat puntual • Crear espais per compartir coneixements i experiències entre tots els integrants de la xarxa • Fomentar el debat i reflexionar sobre temes d'interès educatiu de cara a millorar la tasca educativa • Aprofitament dels recursos humans, econòmics i tecnològics existents en el municipi • Participació i cooperació de tots els integrants per donar respostes educatives a les necessitats dels adolescents del municipi a través d'una actuació concreta

- Institut B (Públic)

Eixos d'actuació	Situació actual	Proposta de millora
1. Facilitar a l'alumnat la transició de Primària a Secundària	Realització de trobades a finals de curs amb el centres on l'alumnat ha realitzat la Primària per disposar d'informació sobre ell	• Mesures abans de la transició: 1. Xerrada informativa a les famílies: coneixement del nou centre escolar (normes de convivència, d'organització i funcionament i recursos existents) 2. Entrevistes i contacte constant entre l'equip directiu i els tutors de 6º de Primària i l'equip directiu, els tutors de 1º de l'ESO i els orientadors del institut per disposar de tota la informació necessària per facilitar la continuïtat del procés educatiu de l'alumnat (expedient acadèmic, documentació de l'alumnat amb NEE, documentació de l'alumnat amb dificultats d'aprenentatge, etc) 3. Visita de l'alumnat al futur centre escolar i informació sobre aquest (Xerrades informatives) • Mesures a posteriori de la transició: 1. Jornada d'acollida de l'alumnat: coneixement dels espais i normes del institut 2. Realització de dinàmiques de grup per facilitar el coneixement del grup classe 3. Avaluació a través de test sobre les necessitats psicològiques, acadèmiques o socials de l'alumnat 4. Realització d'entrevistes de seguiment amb els centres de Primària en els casos que sigui necessari 5. Trobades amb les famílies per informar-les i orientar-les, especialment quan l'alumnat presenta dificultats d'aprenentatge o d'adaptació al centre per tal d'arribar amb les famílies a compromisos per una millor col·laboració 6. Acció Tutorial amb l'alumnat per donar resposta a les seves necessitats i ajudar-lo a superar possibles inseguretats a l'arribar a una nova etapa

2.Incrementar i facilitar la participació de les famílies al centre escolar	Participació de les famílies al centre escolar a través de l'AMPA	El centre escolar ha de promoure la participació de les famílies en dos nivells: • Relacions interpersonals entre el tutor i la família per compartir objectius i informació: comunicació bidireccional on s'ha de donar un intercanvi de coneixements i experiències per finalment arribar a compromisos per a la millora del rendiment acadèmic de l'alumnat • Relacions entre el centre escolar i les famílies: centre obert a la comunitat educativa per assolir una cultura participativa – El professorat ha d'actuar com a dinamitzador de la participació de les famílies – Crear un clima escolar dinàmic i de confiança amb les famílies – Fer conscients a les famílies del seu rol oferint-les pautes educatives – Facilitar la participació de les famílies considerant les seves disponibilitats horàries, les diferents realitats culturals, la varietat d'expectatives i valoracions que es tenen del fet educatiu i de l'aprenentatge escolar – Crear un espai per a la trobada entre famílies afavorint el coneixement entre aquestes, i entre aquestes i el centre escolar – Crear comissions mixtes per a la gestió i organització del centre educatiu a tots els nivells – Promoure el voluntariat de les famílies al centre a partir de la realització d'activitats tant a nivell de centre com d'aula (grups interactius) – Participació de les famílies en els òrgans de govern del centre (Consell Escolar) – Planificació de tasques conjuntes entre el professorat i les famílies

5.4. Valoració final de l'estudi

Per acabar, passem a comentar quina seria la valoració final d'aquest estudi un cop hem analitzat amb detall les diferents actuacions que realitza cada centre en relació als quatre àmbits estudiats.

A trets generals s'ha pogut comprovar com el institut concertat "A" és qui més està considerant els tres primers àmbits o les tres primeres tipologies de mesures (centrades en el centre escolar, centrades en el rol del professorat i les centrades en la col·laboració família-centre escolar) ja que a diferència del institut públic "B" està desenvolupant més mesures i més eficaces. En canvi, el institut públic "B" es troba millor situat respecte les mesures centrades en el treball en xarxa ja que està realitzant accions tant amb altres instituts com amb entitats del municipi.

Si entrem més en detall, pel que fa al institut concertat "A" es pot dir que estan fent grans esforços per realitzar diferents actuacions dirigides a atendre la diversitat de necessitats educatives que es troben actualment a les aules. Així doncs, les seves línies d'accions estan dirigides a que finalment tot l'alumnat disposi de les mateixes oportunitats per assolir l'èxit acadèmic. Concretament, si observem les taules comparatives es pot constatar com aquest institut posseeix diverses fortaleces tant en quant a les mesures centrades en el centre escolar (existència d'un DOAD, forta cultura d'avaluació de centre, treball cooperatiu entre el professorat, introducció de metodologies innovadores a l'aula, etc) com les que emfatitzen en la col·laboració família-centre. Així doncs, considero que les actuacions que estan desenvolupant des del centre estan donant bons resultats ja que actualment el institut presenta una taxa de graduació prou elevada, concretament d'un 94%.

No obstant, també trobo adient poder destacar una de les perspectives sobre la qual aquest centre hauria d'incidir. Concretament, la direcció del institut va reconèixer no estar desenvolupant cap acció de treball conjunta amb el municipi. Per aquest motiu, considero que si aquest centre vol realment incrementar les possibilitats de que el seu alumnat obtingui millors resultats acadèmics haurien de valorar la importància d'establir col·laboracions amb altres entitats del municipi. D'aquesta manera, aquest institut s'adonarà que sumant el treball i els esforços s'incrementaran les possibilitats per actuar en benefici del rendiment acadèmic de l'alumnat.

Per altra banda, pel que fa al institut públic "B" les accions que estan portant a terme per millorar el rendiment del seu alumnat són escasses ja que com es pot observar en les taules

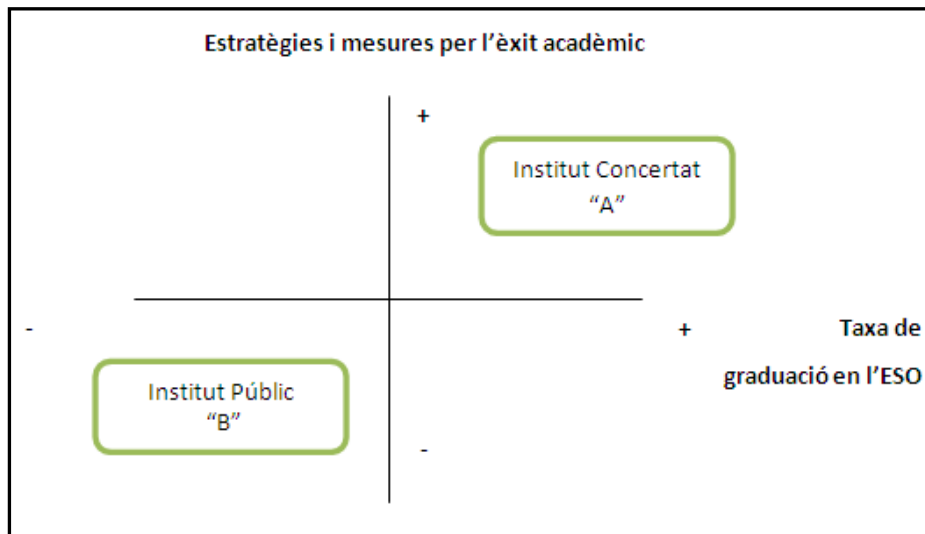
comparatives l'única manera de detectar les dificultats d'aprenentatge és a partir de proves periòdiques externes. A més, tampoc impliquen a l'alumnat ni a la seva família a l'hora de decidir si aquest ha de repetir curs. Alhora, un cop s'adopta aquesta mesura el treball a posteriori a través de l'aplicació de mesures complementaries és gairebé nul com també ho és quan l'alumnat arriba a l'etapa Secundària. Així doncs, tot i disposar en el centre d'un Departament d'Orientació considero que aquest no desenvolupa les funcions que li són pròpies. Per tant, seria necessari que el DO contribuís realment a col·laborar en la millora dels processos d'ensenyament – aprenentatge de la totalitat de l'alumnat posant especial èmfasi en el treball amb el professorat a l'hora de detectar i atendre a la diversitat dels alumnes amb mesures de caràcter general i/o específic per prevenir dificultats d'aprenentatge o reforçar àrees acadèmiques o de desenvolupament personal i social.

Tot i això, s'ha de dir que aquest institut està posant especial interès, a diferència del institut concertat "A", en les mesures centrades en el treball en xarxa amb el municipi ja que mantenen relacions tant amb altres instituts públics com amb entitats de caire social, educatiu, cultural, etc. A més, també van reconèixer participar en tres projectes educatius del municipi posats en marxa a partir de la corresponsabilitat territorial. Així doncs, es pot deduir que aquest institut està força conscienciat en que si es vol aconseguir una educació de qualitat es requereix de la participació i el compromís de tota la societat. D'aquesta manera, aquest centre escolar intenta aprofitar les diferents iniciatives i projectes que el municipi desenvolupa per tal que l'alumnat aprengui no només dins les aules sinó també en el propi medi urbà, ja que aquest es converteix en un agent educador més on es poden establir relacions humanes que poden arribar a ser socialitzadores i educatives. No obstant, la taxa de graduació en l'ESO d'aquest centre és d'un 81%, inferior a la que presenta el institut concertat.

Finalment, en aquesta recerca qualitativa s'ha comprovat com el fet de posar més èmfasi a la realització d'estratègies i mesures per assolir l'èxit acadèmic de l'alumnat comporta un increment de les possibilitats d'aquest per acabar l'etapa obligatòria amb èxit. D'aquesta manera, es pot dir que les probabilitats de que un centre assoleixi una taxa de graduació en l'ESO superior està en relació amb el desenvolupament de diverses actuacions dirigides a la millora dels resultats acadèmics de l'alumnat. Per tant, en aquest estudi el institut concertat "A" que és el qui aplica més i millors mesures i estratègies per millorar el rendiment acadèmic és finalment qui també obté una taxa de graduació en ESO superior.

A continuació, es presenta un diagrama de dispersió per tal de representar la relació entre les variables analitzades.

Gràfic 9: Diagrama de dispersió (Elaboració pròpia)

No obstant, seria necessari comentar un seguit de variables externes a l'aplicació de mesures i estratègies per assolir l'èxit acadèmic ja que podrien condicionar aquesta realitat. D'una banda, s'ha de considerar la diferència en quant a la tipologia d'alumnat que acostuma a acudir a cada centre, on sovint la majoria d'alumnat que precisa de més atenció i suport, com és el cas d'alumnat immigrant o amb Necessitats Educatives Especials, es concentren en els centres públics. Concretament, aquest alumnat no coneix el idioma o procedeixen de sistemes d'ensenyament molt diferents per la qual cosa triguen més en adaptar-se. Per aquest motiu, actualment els centres públics es troben amb el repte i amb la doble dificultat d'atendre a una gran diversitat d'alumnat amb diferents ritmes d'aprenentatge a partir de recursos reduïts. Per altra banda, també caldria parar atenció al nivell socioeducatiu de les famílies ja que aquesta variable es troba relacionada amb els resultats acadèmics de l'alumnat. D'aquesta manera, els fills de les famílies amb millor posició econòmica i cultural obtenen millors notes i alhora aquests es troben en les escoles privades o concertades.

6. Valoració del treball

Per acabar amb el treball m'agradaria comentar els motius pels quals considero que la realització d'aquest projecte és de gran utilitat pels estudiants a l'hora de finalitzar la seva formació.

Un primer motiu faria referència a l'oportunitat que representa aquest treball per a poder aprofundir i especialitzar-nos en una temàtica concreta a partir de la recerca i l'anàlisi de les diferents situacions que conformen el nostre objecte d'estudi.

A més, també vull destacar que durant aquests darrers quatre anys la majoria dels treballs que hem realitzat han estat en equip on hem pogut desenvolupar aquesta competència. Tot i això, ara a més de disposar d'aquesta competència, també hem adquirit amb la realització d'aquest treball de fi de grau un elevat nivell d'autonomia. Així doncs, aquest treball ens ha permès fer ús d'un alt grau d'independència professional posant en pràctica les nostres competències personals per tal d'enfrontar-nos tot sols al repte que representa la realització d'aquest projecte. No obstant, considero que el fet de tenir assignat un tutor és una gran ajuda i alhora ens enriqueix professionalment. D'una banda, la figura del tutor pot ser la d'ajudant ja que durant el transcurs d'aquest treball poden aparèixer dificultats i/o dubtes les quals poden res resoltes amb l'assessorament i l'orientació del nostre tutor. I per l'altra banda, aquest tutor disposa de coneixements i experiències que ens poden ser útils pel treball i alhora per fer-nos créixer professionalment.

Per altra banda, la realització d'aquest projecte professional és un gran ocasió per mostrar les competències i coneixements que hem adquirit durant el Grau de Pedagogia, és a dir, en aquest treball hem pogut integrar i associar totes les nostres habilitats, coneixements i actituds per tal d'apropar-nos en certa manera a la nostra tasca professional.

Per acabar, destacar també que amb la realització d'aquest treball no només aprofundim teòricament en un tema en concret, sinó que a més hem de desenvolupar la capacitat per analitzar de forma reflexiva i crítica la realitat del nostre estudi per finalment poder proposar innovacions orientades a la millora educativa.

7. Bibliografia

Albaigés, B., & Martínez, M. (2011). Educació avui. Indicadors i propostes de l'Anuari 2011. Propostes per un model educatiu d'èxit. *Informes Breus* (39), 63-97.

Alonso Tapia, J. (1997). *Motivar para el aprendizaje*. Barcelona: Edebé.

Alvarez Méndez, J. M. (1995). La suerte del éxito, la razón del fracaso escolar. *Cuadernos de Pedagogía* (236), 78-82.

Asensio, J. M. (2006). *Cómo prevenir el fracaso escolar*. Barcelona: CEAC.

Benito, A. (2007). La LOE ante el fracaso, la repetición y el abandono escolar. *Revista Iberoamericana de Educación* (43), 7.

Bolívar, A. (2006). Familia y escuela: dos mundos llamados a trabajar en común. Asesoramiento y apoyo comunitario para la mejora de la educación. *Revista de Educación* (339), 119-143.

Cabeza Leiva, A. (2011). Las Adaptaciones Curriculares en los centros educativos. *Pedagogía Magna* (11).

(2010). *Criterios de actuación. Detección temprana y atención educativa*. Boletín Oficial del Estado.

Domingo, J. (2006). Los Departamentos de Orientación en la mejora cualitativa de la Educación Secundaria. Asesoramiento y apoyo comunitario para la mejora de la educación. *Revista de Educación* (97), 97-114.

Elboj, C., Puigdemívol, I., Soler, M., & Valls, R. (2002). *Comunidades de aprendizaje. Transformar la educación*. Barcelona: Graó.

Fernández Enguita, M., Mena Martínez, L., & Riviere Gómez, J. (2010). *Fracàs i abandonament escolar a Espanya*. Barcelona: La Caixa.

Gairín, J., & Martín, M. (2007). La participación de las familias en la educación: un tema por resolver. *Bordón* (59), 113-151.

García Legazpe, F. (2008). *Motivar para el aprendizaje desde la actividad orientadora*. Madrid: CIDE.

Iafrancesco, G. (2012). Disposición i el ritmo de aprendizaje y sus implicaciones en la educación i el currículo. *Boletín de la Red Iberoamericana de Pedagogía* (806).

(2010). *Informe sobre el Risc de fracàs escolar a Catalunya*. Barcelona: CTESC.

Marchesi, Á., & Hernández, C. (2003). *El fracaso escolar: una perspectiva internacional*. Madrid: Alianza.

Martínez, A. (2007). Service- Learning o Aprendizaje- Servicio. La apertura de la escuela a la

comunidad local como propuesta de educación para la ciudadanía. *Bordón* (59), 627-640.

Martínez, R., & Álvarez, L. (2005). Fracaso y abandono escolar en educación secundaria obligatoria: implicación de la familia i los centros escolares. *Aula Abierta* (85), 127-146.

Miñaca, M. I., & Hervás, M. (2013). Intervenciones dirigidas a la prevención del fracaso y abandono escolar: un estudio de revisión. *Revista Española de Educación Comparada* (21), 203-220.

Molina García, S. (1998). *El fracaso en el aprendizaje escolar: Dificultades globales de tipo adaptativo*. Màlaga: Ediciones Aljibe, S.L.

Mora, J. (1998). *Acción Tutorial y educación educativa, Diagnóstico y tratamiento de los fracasos escolares*. Madrid: Editorial Narcea.

Muñoz, J. M., & Martínez, B. (2012). Las políticas de lucha contra el fracaso escolar: ¿Programas especiales o cambios profundos del sistema y la educación? *Revista de Educación* (Número extraordinario), 174-191.

(2013). *Pla a favor de l'èxit escolar: compromisos del Consorci d'Educació de Barcelona*. Barcelona: Consorci d'Educació de Barcelona.

Puigvert, L., & SantaCruz, I. (2006). La transformación de centros educativos en comunidades de aprendizaje. Calidad para todas y todos. Asesoramiento y apoyo comunitario para la mejora de la educación. *Revista de Educación* (339), 169-175.

Sanz Oro, R., Castellano Moreno, F., & Delgado Sánchez, J. A. (1995). *Tutoria y Orientación*. Barcelona: Cedecs.

Tierno Jiménez, B. (1993). *Del fracaso al éxito escolar*. Barcelona: Plaza & Janés.

Apunts de l'assignatura *Aspectes biopsicològics de la persona* cursada a 1º curs del Grau de Pedagogia

Apunts de l'assignatura *Investigar en Educació* cursada al 2n curs del Grau de Pedagogia

Apunts de l'assignatura *Orientació Escolar* cursada al 3r curs del Grau de Pedagogia

Apunts de l'assignatura *Educació en Contextos de Diversitat* cursada al 4t curs del Grau de Pedagogia

Apunts de l'assignatura *Assessorament Pedagògic* cursada al 4t curs del Grau de Pedagogia

Capó, A. (02 de 09 de 2011). *Buscant els motius del fracàs escolar*.

<http://www.youtube.com/watch?v=cbfzBq7F1uk>

8. Annexos

8.1. Entrevista Institut A "Concertat"

Centre escolar

- **Quina és la missió d'aquest centre? Quines actuacions porteu a terme per assolir-la?**

Tenim redactada la nostra visió, missió i línees estratègiques, però sobretot la finalitat del centre des de que va ser creat va ser generar una institució amb l'esperit d'educar infants i joves d'acord amb la concepció **cristiana de l'ésser humà, de la vida i del món, promovent la seva formació integral, preparant-los perquè participin activament en la millora de la societat des de la realitat sociocultural on es troben.**

D'aquesta manera, volem ser un centre arrelat al nostre entorn, modern i obert a la societat i al món, amb un equip humà compromès que treballi per proporcionar una formació integral i un servi de qualitat. Sense oblidar que som un centre amb un caràcter propi de tradició i ideologia cristiana. El com portem a terme això, en un marge de deu anys aproximadament i sobretot arrel del creixement d'escola, s'ha fet un esforç important en generar noves capacitats d'atenció als alumnes, perquè cada vegada més aquests són més diferents o almenys ara som més conscient des de l'escola. Bueno és un tema de recursos, però de vegades no és només un tema de recursos sinó de creure en el que estàs fent, d'estar molt motivat i recolzant-nos i tirar endavant amb el que tenim. El tema de la diversitat és un tema importantíssim, del qual estem força conscienciats, on la visió d'aquest tema a Infantil i Primària és molt diferent de la de Secundària. A Secundària tenim treballant llicenciats i això té els seus punts positius i negatius, les llicenciatures no específiques de l'àmbit educatiu no són orientades a l'àmbit d'ensenyament. Nosaltres tenim l'avantatge que el claustre de Secundària està molt integrat amb el de Primària, hi ha escoles molt seccionades, treballem molt junts on tots els professors es reuneixen a la mateixa sala. Alhora va bé, que els professors de Secundària sentin com gestionen els alumnes, quins conflictes tenen a Primària, quin és l'ambient que es respira ja que a Primària al tractar-se de mestres és diferent. Per això és important que els llicenciats que volen ser professors de Secundària estiguin segurs que de veritat ho volen fer, que estan motivats i no ho facin per provar ja que han de tenir clar que treballem amb persones.

- **Quin procés seguïu per atendre a l'alumnat que presenta dificultats d'aprenentatge a l'aula?**

El tema de la diversitat és un tema complicat, però l'escola davant les necessitats que teníem i que no podíem tenir més recursos el que vam fer és crear un Departament d'Orientació i Atenció a la Diversitat integrat per l'assessor psicopedagògic i per la resta de tutors de cada curs. Des d'aquest departament es planifiquen i es porten a terme diferents proves diagnòstiques per tal de detectar de formar primerenca possibles cassos d'alumnat en risc de fracassar. Concretament, aquest departament a més de desenvolupar tot un pla d'acció tutorial també tots els seus integrants es reuneixen per plantejar els cassos on l'assessor s'encarrega d'oferir orientacions i assessorament al professorat.

A més, aquest centre va entrar en Projectes de Qualitat, entrar en processos dins l'escola per sistematitzar la feina que fem i perquè tothom conegui que s'ha de fer, com s'ha de fer, quan s'ha de fer i a qui t'has de dirigir. Això va servir per orientar, pautar tots els processos d'ensenyament- aprenentatge i de funcionament del centre. Un d'aquests processos és el que va orientat a de l'atenció a la diversitat i ens ha donat bons resultats. Més concretament, per fer el seguiment d'aquest alumnat la figura principal és el professor – tutor, rep l'assessorament del DOAD i hi ha una entrevista habitual amb la família. D'aquesta manera, al segon trimestre s'han d'haver fet totes les entrevistes amb les famílies i tots aquells cassos amb necessitats específiques han de tenir un seguiment de dues o tres entrevistes. Però, considerem clau el fet que la família estigui informada i abordar el problema el abans possible per tal de no agreujar-lo. A més, en la segona entrevista que concertem sempre està l'orientador de l'escola a ser possible el tutor i algun altre tutor del DOAD d'una altra etapa. També, periòdicament hi ha visites de professionals externs per donar suport ja que som una escola molt oberta per col·laborar amb fundacions, la qual cosa comporta un aprenentatge.

- **Quines són les principals mesures o actuacions correctives que porteu a terme amb l'alumnat amb dificultats?**

He de dir que un dels problemes a la Secundària és que hi ha una altra mentalitat ja que quan arriba un alumnat amb un P.I no saben que han fer, ni com avaluar-lo, però en aquests cassos el que s'ha de fer és adaptar-se a la situació particular i en funció de si ha assolit els objectius doncs avaluar-lo, però sense comparar-lo amb la resta. Així doncs, en funció de les necessitats detectades doncs el DOAD decideix quina estratègia serà més pertinent si bé una adaptació o directament és més convenient que l'alumnat

repeteixi directament. Alhora, l'educador ha de tenir clar quins objectius vol aconseguir i que és el que pretén ja que no tot és un tema de continguts sinó també d'habilitats.

- **Quins motius/causes són les més freqüents per a decidir que un alumne ha de repetir curs?. Quins agents participen en aquesta decisió?**

La repetició de curs sempre és un tema delicat entre altres coses perquè quan es planteja una repetició ha de ser una situació que es valori com a necessària. Com a fet prioritari, tot i que la normativa diu que el centre acaba decidint si l'alumnat repeteix o no, des de l'escola s'intenta buscar un consens entre la família, l'alumnat i amb els mestres implicats. A més, quan es proposa una repetició ja és un tema molt estudiat on abans de proposar-la és un tema que s'ha valorat i finalment es creu que la millor opció és la de repetir. Alhora, creiem que el tema de la repetició el millor és plantejar-lo el més aviat possible per un tema d'aprenentatges bàsics.

- **Utilitzeu mesures complementaries un cop es realitza la repetició de curs per tal que l'alumnat superi les dificultats que s'ha trobat en el curs anterior?**

Primerament, dir que el tema de la repetició és un extrem. Tal i com he dit anteriorment, abans de proposar-la valorem totes les opcions una d'elles el com s'integrarà al curs que bé. Si fem repetir un alumne és per l'any pròxim donar-li una atenció més específica per reforçar aquells aprenentatges que no ha assolit. A la Secundària tenim tot el tema de les àrees instrumentals i tenim grups de reforç en dues versions, d'una banda grups que es desdoblen amb dos mestres i per altra banda, dos mestres en una aula, això depèn de l'àrea, del contingut. Això, el que permet és donar una atenció més específica a aquell alumne que ho necessita. D'aquesta manera, el professorat ha de tenir molt clar que és el que l'alumnat necessita, quins són els objectius i poder recolzar-lo. A més, l'alumnat que estan repetint, o bé tenen una adaptació curricular si es detecta aquesta necessitat o bé és un tema prioritari que el tutor a cada junta d'avaluació fa un seguiment més exhaustiu en relació al que estem fent en l'atenció, al suport, a l'adaptació que es farà a l'alumnat repetidor i també si cal quins criteris d'avaluació s'aplicaran. Això és un tema de recursos perquè costa estar pendent de tot l'alumnat en una hora, però també cal la voluntat.

- **Quines actuacions porteu a terme per facilitar l'adaptació de l'alumnat a l'etapa de Secundària?**

Nosaltres ja tenim establert dins del centre tot un procés que pauta una mica aquest canvi, entre l'últim trimestre de Primària i el primer trimestre de Secundària. Si que es veritat que nosaltres tenim un handicap ja que tenim una línia a primària i a Secundària en tenim dues, i per tant hi ha més alumnes que venen de fora que no pas propis del nostre centre. Amb tots els alumnes que venen de fora a final de curs establím un contacte amb l'escola en la que estan per fer una reunió de traspàs i a principi de curs torna haver una altre on hi participen els membres del DOAD, el tutor que hi haurà en el curs i el cap d'estudis de l'etapa, a part de la documentació obligatòria que cal passar d'un centre a altre. Però de vegades no es pot escriure tot i es necessita una orientació de contacte i si es necessari el que hem fet alguna vegada és a mig curs tornar-nos a reunir amb professors que havien estat a Primària perquè ens donin una orientació de si el que fem lliga amb el que feien. Hi ha centres amb els que ho tenim més fàcil ja que són centres que tenim adscrits, però amb centres que tenim un o dos alumnes doncs és molt difícil. Aquest seguiment de Primària a Secundària és importantíssim per això el traspàs ha de tenir força contingut per això tenim pautaada una entrevista amb quina informació es necessita i es fa un acte, el qual s'envia a tots els mestres perquè tothom conegui aquesta informació. Aquest és un sistema de comunicació prou eficient perquè assegura que tothom té la informació i això ho fem amb tots els centres que ens porten alumnes.

- **El centre disposa d'un Departament d'Orientació? El centre desenvolupa un Pla d'Orientació i Acció Tutorial? En cas afirmatiu, quins agents participen i col·laboren en aquesta Pla? Quina tipologia de programes es porten a terme?**

Aquest centre disposa del DOAD i alhora tenim un Pla d'Acció Tutorial elaborat des d'Infantil fins a Secundària. Les principals línees d'actuació del Departament són les següents:

- Detecció de dificultats en el procés d'aprenentatge i necessitats educatives significativament diferenciades.
- Atenció i orientació individualitzada als alumnes que ho necessitin, a petició del tutor/a.
- Assessorament a les famílies, quan sigui necessari, a criteri del tutor/a.
- Assessorament a l'equip docent de totes les etapes
- Assessorament a l'equip directiu del centre.

- Assessorament als tutors en l'elaboració del Pla d'Acció Tutorial i del Pla de Convivència del Centre.
- Elaboració i seguiment del Pla d'Acció Tutorial

Concretament, en aquest Pla participen l'orientador del centre i el professorat. La Orientació més acadèmica està més enfocada en tercer i quart de la ESO, però hi ha una línia de Pla d'Acció Tutorial des d'Infantil per anar pauant el canvis dins dels aprenentatges obligatoris. A més, considerem l'orientació i l'acció tutorial com eixos vertebradors de l'acció educativa pel que fa al procés d'aprenentatge, al creixement personal i a l'elecció responsable del camí acadèmic i professional dels alumnes.

Pel que faria als programes que desenvolupem dir que de Primària fins a Secundària ens plantejem una mena de tallers vinculats al tema de l'educació emocional (acompanyament emocional), d'autoconeixement d'un mateix i dels altres. Hi ha Secundària tractem temes com malalties d'alimentació, de possibles addicions, etc. Aquests tallers estan dins l'horari escolar i per això recorrem a alguna institució externa, entre d'altres coses perquè els mestres no podem donar a l'abast a tot. Tot i que cal dir que els mestres estan presents en tots aquests tallers i aprenem de tot això.

- **Quin pes atorgueu al desenvolupament inicial i a l'actualització competencial del professorat? Quins són els motius principals pels quals el professorat realitza formació?**

Aquest any és el primer any que fem una avaluació competencial, tenim fet un diccionari de competències de cada lloc de treball. Anualment, es fa una entrevista amb el director i es fa un seguiment de la proposta avaluativa durant el curs. Concretament, en aquesta entrevista d'una banda, cada mestre s'autoavalua, que és el que fa bé i que fa malament i quines són les seves propostes de millora o objectius que es planteja per l'any que ve, i per l'altra banda, els mestres fan una avaluació dels seus càrrecs superiors i de la direcció. Posteriorment, es planifica a dos anys vista tota la formació del professorat, on per exemple aquest any es centra sobretot en el coneixement de noves metodologies per anar introduint-les poc a poc. Un dels problemes és que en educació no obtenim resultats immediats, però es va veient com l'alumnat és cada vegada més capaç de treballar de forma autònoma. Per exemple una de les formacions que volem introduir és el treball amb paletes, confeccionar paletes de diferents temes amb diferents tipus d'activitats i intercanviar-les amb les aules. Tot això implica dissenyar-ho, fer un seguiment i una avaluació i per tant es necessita la

predisposició del professorat. Pel que fa a l'arribada d'un nou professorat a l'escola l'únic que es fa és explicar-li que formarà part d'una institució educativa amb un caràcter propi i una manera de treballar i demanem que tingui predisposició per a conèixer la nostra filosofia d'institució. Així doncs, quan entra un mestre nou hi ha un acompanyament per part d'un mestre que ja forma part del centre el qual l'ajuda durant un període de dos mesos. Concretament, la formació la plantejarem a un període de dos anys vista i fem formació continuada durant tot el curs i la primera setmana de juliol. Normativament els mestres han de fer 30 hores de formació però un dels nostres indicadors és que el 84% de mestres supera o dobla la formació que li correspon estrictament ja que ho fem durant tot el curs. No es solen recomanar formacions individualitzades, des del centre vam fer una aposta per fer formacions conjuntes que acabin beneficiant i repercutint a tot el claustre o a una part.

Rol del professorat

- **El professorat quines estratègies empraria per intentar que l'alumnat mantingui el interès envers la matèria?**

És important que el professorat conegui la matèria, però no sé si és més important encara que tingui bona predisposició per dir farem alguna cosa diferent. Un altre punt fort de l'escola és que hem començat a establir col·laboracions entre mestres d'Infantil, Primària i Secundària, i no només entre mestres sinó entre grups on l'alumnat de Secundària baixa a Infantil i et sorprens com alumnat en una matèria instrumental no s'ensurt, però fent tallers amb nens més petits està encantat de la vida. Per tant, l'educació ha de canviar no sé si de forma radical però ha de canviar ja que socialment hem canviat moltíssim. A nivell d'institució estem portant un projecte per començar a introduir metodologies noves (grups de treball entre classes), les quals les combinem amb la metodologia tradicional. De vegades, l'alumnat necessita sortir de la rutina i provar noves formes de treballar ja que per a ells és motivador i pels mestres també. Però, un requisit clau és que el mestre estigui convençut i això costa ja que els hi dona por a lo desconegut i a ser avaluats. El que es nota és que el professorat de Secundària és menys arriscat a provar coses noves i innovar.

- **De quina manera el professorat intenta adaptar el procés d'ensenyament – aprenentatge a les individualitats de l'alumnat?**

A principi de cada curs es fa una avaluació diagnòstica per avaluar com està l'alumnat, tant a nivell de coneixements com per conèixer les característiques dels contextos

socio- familiars de l'alumnat, les seves experiències, interessos, potencialitats, expectatives i la seva maduresa mental per tal d'adaptar el procés d'E-A a les seves particularitats. Sobretot aquestes avaluacions són clau al principi de la Secundària ja que entra nou alumnat. A més, també es va decidir que com a mínim els mestres passessin dos anys amb els mateixos alumnes per a totes les matèries. I després, al canvi a un altre cicle es torna a fer una avaluació diagnòstica per valorar una mica la situació i comprovar si els P.I i les adaptacions que venen del curs anterior s'han de modificar. Alhora, tenim tota una plataforma on es troba tot documentat (entrevistes a l'alumnat i a la família) i el professorat pot fer consulta d'aquesta informació per conèixer amb més profunditat a l'alumnat i a la seva família. També, per fer un seguiment més acurat amb l'alumnat es fan d'una banda, entrevistes trimestrals amb el tutor on es segueix una pauta, l'alumna valora la situació en la que està i manifesta quina és la seva opció de millora, i per l'altra banda, anualment l'alumnat respon a unes enquestes de satisfacció anònimes on valoren i avaluen als mestres. Cal dir que això representa un gran estímul pel professorat ja que les poden consultar i representa una oportunitat per a millorar. També, es realitzen enquestes de satisfacció de les famílies i dels mestres per un tema de veure com està les coses des de les diferents perspectives.

A més, dir que cada vegada es detecten més singularitats específiques dels alumnes i els mestres no sempre estem preparats amb 34 alumnes a l'aula. És a dir, per molts recursos que tinguis no deixes de tenir 34 alumnes i atendre tot això alhora és difícil. Així doncs, a classe el professorat ha d'estar pels alumnes ja que tenim nens amb deficiències d'oïda, amb dificultats d'aprenentatge, amb síndrome de Dawn, tenim una criatura casi cega i sorda a l'escola. En algun moment hem rebut tema de suport, com tema de vetlladores i d'acompanyament però és un factor primordial que el mestre estigui predisposat. A més, el fet de disposar d'una psicòloga que entengui el tarannà de l'escola, que està dins el claustre perquè a l'hora de fer grups ja saps quin mestre ho portarà amb més empatia. Alhora, disposem d'un claustre estable on saps quines són les mancances i els punts forts de cadascú i això és un gran avantatge a l'hora d'encomanar a cert alumnat a determinat professorat. Alhora, creiem molt útil realitzar a final de curs amb el professorat trobades on s'expliquen les experiències per tal que tots aprenem de tots.

- **Normalment el treball a l'aula com es realitza, individualment o en grup? A l'hora de fer treballs en grup, quins criteris teniu presents per formar els grups?**

Com he dit anteriorment, a Secundària el treball a l'aula principalment segueix una metodologia tradicional on cada alumne treballa individualment, però de vegades per sortir d'aquesta rutina es combina amb treballs en grups ja sigui dins el grup classe o entre classes. Aquí hem de destacar els treballs en grup de línees més específica optativa i aquí es distribueixen més segons el interès de l'àrea i l'altre forma de treballar en grup si que es té en compte com a tema prioritari que hi hagi una barreja d'alumnes, és a dir, alumnes amb més capacitats intel·lectuals i altres amb més habilitats. El tema de la heterogeneïtat és un tema complicat però gratificant. Per exemple anys anteriors havien fet desdoblament de grups per nivells però s'ha comprovat com tampoc és gaire útil ja que l'objectiu és que l'alumna tingui un ampli ventall de tot.

- **Quin és el principal objectiu de les avaluacions que realitzeu a l'alumnat?**

D'una banda, portem a terme avaluacions diagnòstiques per intentar conèixer la situació de l'alumnat a l'arribar al nou curs i en cas que sigui necessari adaptar el procés d'aprenentatge a les necessitats d'aquest, i per l'altra banda també desenvolupem avaluacions formatives on de forma continua avaluem els aprenentatges que van adquirint. Concretament, a partir d'aquestes darreres avaluacions si observem cassos extrems on l'alumnat no assoleix els objectius que s'havien plantejat doncs el claustre de professors es reuneix i valora possibles mesures per a que aquell alumnat acabi ensortint-se.

Relació família -centre

- **Quins són els principals motius pels quals el tutor es posa en contacte amb les famílies de l'alumnat?**

Aquí hi ha diferents estratègies del centre i en funció de l'etapa, a la Secundària a principi de curs hi ha una reunió de grup per plantejar els nostres objectius i dir quina serà la nostra línea de treball. Cal dir que aquí les famílies donen una col·laboració significativa ja que rondem amb una assistència del 85% de famílies. I durant el curs, el tutor es va reunint amb les famílies per tal de disposar d'informació significativa de la cultura familiar, per informar a les famílies de l'evolució del seu fill/a, i per últim per buscar la col·laboració d'aquestes per a que entre el centre i la família treballem en la mateixa direcció en benefici de l'alumnat.

- **Considereu important que les famílies participen en la vida escolar del centre? En cas afirmatiu, quin seria el paper d'aquestes en el centre?**

I tant que el paper de les famílies és important al centre ja que les considerem com a col·laborades i per això intentem en tot moment mantenir-les informades tant de la situació escolar del seu fill/a com de la vida escola del centre a partir de publicacions de revistes a nivell de centre. Per aquest motiu, fem esforços per mantenir una relació cada vegada més propera entre institució, família, professors i alumnes, com un mitjà bàsic per a l'eficàcia de la nostra tasca educativa.

- **A més, de les trobades entre el tutor i la família, aquestes participen en la vida escolar del centre? En cas afirmatiu, com?**

Nosaltres com a centre escolar necessitem la col·laboració i participació de les famílies i ens agrada que aquestes es sentin part del centre. Per això, animem sempre a les famílies a que participen en les diferents activitats i trobades que el centre proposa, com serien tallers i trobades entre les famílies i l'alumnat. Així doncs, les famílies, com a principals responsables de l'educació dels fills, participen activament en la vida del col·legi i li presten el seu suport, sigui de manera no formal, sigui a través del Consell Escolar i de l'Associació de Pares i Mares d'Alumnes. I pel que fa la l'assistència doncs ens agradaria que fos més, també depèn del que ofereixes.

- **Des del centre promoueu d'alguna manera la participació de la família?**

Primerament, des del centre considerem important facilitar aquesta col·laboració tenint present els seus horaris laborals, entre d'altres coses. A més, sempre intentem mantenir-les informades de qualsevol canvi en la dinàmica del centre tant a partir d'entrevistes col·lectives, individuals o amb publicacions de revistes. D'aquesta manera, el que intentem és que es sentin part activa del centre per entre tots mantenir un clima de confiança, on els uns ens ajudem als altres.

Treball en xarxa

- **El centre manté relacions amb altres centres del municipi? En cas afirmatiu, per a que?**

Mantenim molta relació amb altres centres de la Institució per generar vincles a nivell d'Espanya. A més, aquest any hem fet un intercanvi amb instituts de França ja no només per un tema lingüístic, sinó per un tema d'aprenentatge social, de manera de fer, etc. A nivell de poble s'ha de reconèixer que a Ripollet les institucions educatives

estan molt fraccionades, l'escola pública i l'escola concertada. I això és inamovible, doncs hi ha molt poca relació o cap, tot i que l'Ajuntament ha fet l'esforç de vincular alguna escola és difícil. Potser amb quin tenim més relació és amb un centre adscrit, però amb certes reserves ja que tenim por de que ens critiquin o ens copiïn alguna cosa.

- **El centre forma part d'alguna xarxa social, és a dir, manté relacions amb la comunitat o amb altres entitats educatives de l'entorn? En cas afirmatiu, quines són les finalitats d'aquestes relacions?. Amb quina freqüència es realitzen?**

Del municipi potser amb alguna entitat de caire social, l'associació del càncer amb el club d'escaig, o intentem col·laborar en totes aquelles festes que puguem participar, com per exemple les catifes del corpus ja que va més relacionada amb el caràcter propi del centre. Així doncs, intentem col·laborar amb aquelles institucions que ens donen suport. Personalment, penso que si no hi ha més relació també és per un tema de prejudicis mutu.

- **Participeu en algun projecte educatiu del municipi? En cas afirmatiu, en quin o quins?**

En cap, però perquè l'organització d'aquests projectes estan vinculats amb el funcionament de l'escola pública i aquest funcionament és molt diferent al de l'escola concertada. La veritat és que se'ns ha ofert alguna possibilitat i hem assistit però després valorem que per un tema de d'organització nostra se'ns més fàcil gestionar-ho de la nostra manera.

Per acabar, em podríeu facilitar la taxa de graduació de l'alumnat de quart d'ESO?

I tant que sí, espera que miri. Actualment, la nostra taxa és del 94%.

8.2. Entrevista Institut B “ Públlic”

Centre escolar

- **Quina és la missió d'aquest centre? Quines actuacions porteu a terme per assolir-la?**
Com a institut públic pretenem proporcionar una formació integral a tot el nostre alumnat per tal d'afavorir el seu desenvolupament global dins d'un ampli ambient cultural. Llavors, per tal d'aconseguir-ho posem molt èmfasi a proporcionar una educació personalitzada atenent a totes les particularitats de l'alumnat per tal d'adaptar-nos a les seves necessitats, que avui dia no són poques.
- **Quin procés seguïu per atendre a l'alumnat que presenta dificultats d'aprenentatge a l'aula?**
Primerament, a través de l'aplicació de diferents proves periòdiques portades a terme per un laboratori psicopedagògic extern detectem les possibles dificultats d'aprenentatge. Posteriorment, el Departament d'Orientació del centre fa un seguiment exhaustiu de l'alumnat tant a nivell emocional/afectiu valorant les seves dificultats. Finalment, el DO decideix que és el que s'ha de fer amb aquell alumnat, si bé derivar-lo a altres serveis externs (EAP, serveis socials, salut - mental,etc) o bé adoptar una mesura interna i oferir assessorament individual.
- **Quines són les principals mesures o actuacions correctives que porteu a terme amb l'alumnat amb dificultats?**
Un cop s'ha detectat les dificultats específiques d'aquell alumnat doncs el DO decideix que és el que s'ha de fer amb aquell cas. Concretament, a nivell de centre intentem adaptar l'aprenentatge a les seves necessitats. Per això, alguns alumnes s'escolaritzen en els grups flexibles: grups amb adaptació en totes les assignatures i uns poc alumnes tenen adaptació (curricular, d'avaluació, etc) en algunes assignatures. Però, quan considerem que es tracta d'un cas extrem o bé ja s'ha adoptat una adaptació curricular i no s'han obtingut millores el centre valora fer repetir a l'alumnat. D'aquesta manera, es parla amb la família de la situació i li expliquem que és convenient que el seu fill repeteixi.
- **Quins motius/causes són les més freqüents per a decidir que un alumne ha de repetir curs?. Quins agents participen en aquesta decisió?.**

Bueno, tal i com he dit anteriorment, és el propi professorat el qual està amb l'alumne qui observa que altres mesures de menys impacte no tenen efectes i que potser és millor fer-li repetir abans que s'agreugi la situació. Concretament, la decisió és debatuda primament a nivell de centre entre els professionals del DO, i seguidament busquem el suport de les famílies fent-les conscient que la repetició és la millor opció.

- **Utilitzeu mesures complementaries un cop es realitza la repetició de curs per tal que l'alumnat superi les dificultats que s'ha trobat en el curs anterior?.**

Primerament, per tal que aquell alumne pugui superar les dificultats del curs anterior se li ofereix atenció i suport específic. A més, aquest alumne arriba al nou curs amb un Programa Individualitzat i si el centre ho considera necessari realitza les matèries que ha suspès en el curs anterior en un grup de reforç per tal de proporcionar-li més ajuda i atenció en aquelles dificultats concretes. Considerem que aquesta mesura el beneficia ja que es tracta de grups amb numero reduït d'alumnat on el professor pot atendre amb més facilitat les seves necessitats.

- **Quines actuacions porteu a terme per facilitar l'adaptació de l'alumnat a l'etapa de Secundària?.**

Aquest institut no té Primària i per tant tot l'alumnat que arriba a l'ESO procedeix d'un altre centre. D'aquesta manera, el que fem és intentar realitzar entrevistes a finals de curs amb els centres que ens porten alumnes, tot i que s'ha de reconèixer que de vegades és impossible. En aquestes entrevistes intentem recollir tota aquella informació que considerem que ens serà útil disposar i posteriorment valorar. Així doncs, aquesta informació és accessible per tot el professorat el qual podrà fer ús d'aquesta quan ho consideri necessari.

- **El centre disposa d'un Departament d'Orientació? El centre desenvolupa un Pla d'Orientació i Acció Tutorial? En cas afirmatiu, quins agents participen i col·laboren en aquesta Pla?. Quina tipologia de programes es porten a terme?.**

Sí, concretament el Departament d'Orientació del institut ofereix suport a l'acció educativa oferint els seus serveis en els àmbits personals, emocional, de relació, d'estratègies d'aprenentatge, d'orientació acadèmica i vocacional i d'acollida a l'alumnat nouvingut. Aquest DO el formen el professorat del centre juntament amb un Psicopedagog, però s'adreça tant a l'alumnat, al professorat com a les famílies. Concretament, a més de l'atenció a grups reduïts d'alumnat el DO imparteix matèries

instrumentals i optatives a aquell alumnat amb dificultats d'aprenentatge. Així doncs, a més de l'acció tutorial que realitzem tant a les famílies com a l'alumnat, també desenvolupem un programa anomenat "Aprendre a aprendre" on ensenyem a l'alumnat les diferents tècniques d'estudi.

- **Quin pes atorgueu al desenvolupament inicial i a l'actualització competencial del professorat? Quins són els motius principals pels quals el professorat realitza formació?**

Des del centre considerem que disposar de professorat qualificat és un requisit imprescindible per formar als joves d'aquest centre. Pel que faria al desenvolupament inicial actualment els nous docents que arriben al centre disposen tant d'una formació prèvia com especialista en la seva àrea de saber com una formació pedagògica i didàctica. No obstant, durant el primer curs de docència el nou professor disposarà d'un professor tutor més experimentat per ajudar-li en tot el que calgui. I com a centre intentem que el nostre professorat disposi de les competències actuals pel correcte exercici professional. Per aquest motiu, realitzem una avaluació competencial a tot el professorat i en funció de les necessitats detectades com a prioritàries doncs determinat professorat haurà de realitzar la formació oportuna. Actualment, hem posat molt èmfasi a les estratègies per millorar **la capacitat i la competència dels equips docents per dur a terme una adequada atenció a la diversitat de l'alumnat amb necessitats educatives específiques**. També, dir que desenvolupem formació interna de centre on ens reunim tot el professorat per tal d'entre tots actualitzar-nos metodològicament aportant els nostres sabers i experiències. D'aquesta manera, a partir d'aquestes reunions col·lectives doncs detectem quins són els aspectes que volem millorar per entre tots construir una visió conjunta generant un debat pedagògic per tal d'adequar cadascun de nosaltres les nostres intervencions en la línia acordada.

Rol del professorat

- **El professorat quines estratègies emprà per intentar que l'alumnat mantingui el interès envers la matèria?**

A les nostres aules ens trobem amb alumnat que mostra entusiasme envers la matèria, però d'altres necessiten ser estimulats, en aquest cas pel professorat. Per això, intentem que l'equip docent disposi de l'habilitat per despertar i mantenir el interès de l'alumnat. Concretament, les diferents estratègies de les quals fan ús els docents

serien en un primer moment despertat en l'alumnat la utilitat d'aquella matèria, és a dir, el professorat intenta explicar en que poden ser útils els coneixements que puguin adquirir en aquella matèria. També, intentem assegurar oportunitats a l'alumnat per a que arribi a l'èxit i seguidament incrementem la seva autoconfiança reconeixent els seus petits assoliments.

- **De quina manera el professorat intenta adaptar el procés d'ensenyament – aprenentatge a les individualitats de l'alumnat?.**

Primerament, fent ús d'avaluacions per conèixer doncs les seves motivacions, aspiracions, interessos envers aquella matèria. És a dir, a inici del curs cada professorat realitza una avaluació de la seva matèria, no només per conèixer el nivell de coneixements de l'alumnat sinó també per saber que esperen ells de l'assignatura. Llavors, a partir de les respostes de l'alumnat el professorat planificarà i organitzarà l'assignatura de la manera que cregui més adequada.

- **Normalment el treball a l'aula com es realitza, individualment o en grup? A l'hora de fer treballs en grup, quins criteris teniu presents per formar els grups?.**

La dinàmica habitual a l'hora de treballar a l'aula és individualment, tot i que de vegades si el professor d'aquella matèria ho creu oportú doncs treballa determinats continguts en grup. Pel que fa als criteris, el professorat intenta en tot moment organitzar els grups atenent a criteris d'heterogeneïtat. No obstant, també s'organitzen grups homogenis (grups de reforç) per ensenyar determinats continguts ja que aquell aprenentatge precisa d'especial atenció i suport a determinat alumnat.

- **Quin és el principal objectiu de les avaluacions que realitzeu a l'alumnat?.**

Les avaluacions diagnòstiques es realitzen únicament amb el propòsit de disposar d'evidències per posteriorment en funció d'aquestes adaptar el procés d'aprenentatge a les necessitats de l'alumnat. I les avaluacions que es realitzen durant el curs tenen una doble funció, d'una banda avaluar els aprenentatges que els alumnes han adquirit, i per l'altra banda, valorar si l'evolució de l'alumnat és correcta i en cas que sigui necessari poder adoptar alguna mesura per a que finalment aquest assoleixi els objectius plantejats.

Relació família -centre

- **Quins són els principals motius pels quals el tutor es posa en contacte amb les famílies de l'alumnat?**

Els principals motius serien dos, d'una banda informar a la família de l'evolució del seu fill/a respecte a la seva trajectòria durant el curs o canvis de comportament, i per l'altra banda per recollir informació que la família pugui facilitar, la qual pot ser d'interès pel tutor.

- **Considereu important que les famílies participen en la vida escolar del centre? En cas afirmatiu, quin seria el paper d'aquestes en el centre?.**

Sí, creiem totalment necessària la participació i implicació de les famílies en el procés educatiu del seu fill/a. Per tant, el paper d'aquestes doncs seria la de col·laboradores amb la tasca educativa del centre.

- **A més, de les trobades entre el tutor i la família, aquestes participen en la vida escolar del centre? En cas afirmatiu, com?.**

Principalment, a partir de l'AMPA on a través d'aquesta associació les famílies es poden implicar en la tasca educativa dels seus fills. Concretament, aquestes poden participar tant en activitats extraescolars com escolars per tal de millorar la qualitat de l'educació.

- **Des del centre promoueu d'alguna manera la participació de la família?.**

Des del centre intentem potenciar les relacions família – escola i per això motivem a aquestes a que col·laborin en la gestió del centre com en les activitats que proposem. Per aquest motiu, en tot moment busquem la participació de les famílies en la vida escolar del centre mitjançant la creació d'activitats en les quals elles puguin sentir-se valorades.

Treball en xarxa

- **El centre manté relacions amb altres centres del municipi? En cas afirmatiu, per a que?**

He de dir que el fet de mantenir relacions amb altres centres del mateix municipi és un tema que costa ja que de vegades entre nosaltres no volem compartir per un tema de competència i individualisme. Tot i això, cada vegada més sembla ser que es va creant

consciència sobre la importància d'establir connexions els centres educatius d'un mateix municipi. En el cas d'aquest centre, tot i que les relacions són esporàdiques sí que mantenim relacions amb els altres instituts públics de Ripollet. Aquestes relacions es fonamenten en intercanvis tant de coneixements, d'experiències com de recursos. A més, de vegades també es creant petits espais de debat i reflexió col·lectiva per la recerca de solucions a problemàtiques que acaben afectant a tots els centres escolars del municipi (absentismes escolars, etc).

- **El centre forma part d'alguna xarxa social, és a dir, manté relacions amb la comunitat o amb altres entitats educatives de l'entorn? En cas afirmatiu, quines són les finalitats d'aquestes relacions?. Amb quina freqüència es realitzen?**

De forma esporàdica rebem la visita d'algun representant d'alguna entitat de caire social, d'esports, de la policia local, de creu roja, de l'Agrupació Ripollet Natura, entre d'altres. El perquè d'aquestes relacions es troba en la importància de desenvolupar accions educatives coordinades entre els centres educatius i la comunitat en benefici dels estudiants de Ripollet. D'aquesta manera, tant nosaltres com a centre participant en activitats educatives o culturals del municipi com a l'inversa aconseguim la implicació de la comunitat educativa en assumptes públics del municipi.

- **Participeu en algun projecte educatiu del municipi? En cas afirmatiu, en quin o quins?**

Fins aquest curs formàvem part del Pla educatiu d'entorn, conveni entre l'Ajuntament i el Departament d'ensenyament. Com que aquest curs l'Ajuntament no hi participa per problemes de pressupost, s'està intentant formar una xarxa entre tots els agents del món educatiu del municipi. Actualment estem participant en tres projectes educatius del municipi: Coneixement de l'entorn, Educació ambiental i Educació en valors.

Per acabar, em podríeu facilitar la taxa de graduació de l'alumnat de quart d'ESO?

81%